

Міністерство освіти і науки України

Модельна навчальна програма

«Зарубіжна література. 5-6 класи»
для закладів загальної середньої освіти (у редакції 2023 року)

(авт. Волощук Є. В.)

«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»

(наказ Міністерства освіти і науки України від 10 жовтня 2023 року № 1226)

Пояснювальна записка

Предмет «**Зарубіжна література**» відіграє важливу роль у системі мовно-літературної освіти. Насамперед тому, що за допомогою найкращих творів світового красного письменства він відкриває українському школяреві розмаїття культур різних країн, складність і багатогранність людських стосунків та почуттів, історію духовного розвитку людства, відображену в літературних творах.

Модельну навчальну програму (далі – МНП) із зарубіжної літератури для 5–6 класів (груп) закладів загальної середньої освіти з українською мовою навчання розроблено відповідно до Закону України «Про освіту» (2017 р.), Закону України «Про повну загальну середню освіту» (2020 р.), Державного стандарту базової середньої освіти (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898). Ця програма є складовою частиною типової освітньої програми для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти (затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 19 лютого 2021 р. № 235).

Пропоновану МНП зорієнтовано на реалізацію **загальної мети мовно-літературної освітньої галузі**, сформульованої в Держаному стандарті базової середньої освіти так: *«Метою мовно-літературної освітньої галузі є розвиток компетентних мовців і читачів із гуманістичним світоглядом, які володіють українською мовою, читають інформаційні та художні тексти, зокрема класичної та сучасної художньої літератури (української та зарубіжних), здатні спілкуватися мовами корінних народів і національних меншин, іноземними мовами для духовного, культурного та національного самовираження та міжкультурного діалогу, для збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, творчої самореалізації, формування ціннісних орієнтацій і ставлень».*

Мета предмета «Зарубіжна література» для адаптаційного циклу (5–6 класи) полягає в тому, аби забезпечити перехід учнів на новий, складніший рівень осмислення художніх творів, ознайомити їх з низкою творів, які належать до літературного канону зарубіжної літератури і водночас зберегти та розвинути інтерес до читання, що був закладений в початковій школі. Для цього матеріал предмета «Зарубіжна література» згруповано за жанрово-тематичним принципом, запропоновано вивчення елементів теорії літератури, уведено поняття «зарубіжна література», звернено увагу на відмінності між давньою та сучасною літературою тощо. Відповідно до мети можна сформулювати **завдання** для адаптаційного циклу:

- прищеплювати учням любов і потребу в читанні, розширювати їхнє читацьке видноколо, вчити розглядати книжку як засіб пізнання світу й власної особистості;
- учити сприймати художній твір не лише як розповідь про певні події, а як мистецьке явище;
- сприяти усвідомленню різноманітності літератур і культур світу;
- розвивати вміння аналізувати художній текст, сприяти виробленню уявлень про розвиток зарубіжних літератур в історичному часі й просторі, а також про окремі жанри й тропи;
- учити виявляти моральний сенс прочитаних творів та співвідносити чесноти книжкових персонажів із власним повсякденним досвідом;
- розвивати абстрактне мислення, творчу уяву, естетичне почуття, здатність до моделювання нескладних життєвих ситуацій;

- удосконалювати рівень володіння літературною українською мовою, розвивати мовлення, інтерес до вивчення іноземних мов, спілкування та читання іноземними мовами;
- виховувати толерантність до думок інших людей, зокрема представників інших культур і традицій, здатність до міжкультурного діалогу.

З відповідним **компетентісним потенціалом** мовно-літературної освітньої галузі та основними складниками **базових знань** користувач МНП може ознайомитись у Додатку 1 до Державного стандарту. Компетентісний потенціал предмета «Зарубіжна література» (адаптаційний цикл) представлено нижче, після опису структури МНП.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання з мовно-літературної освітньої галузі для класів (груп) з українською мовою навчання вказано в Додатку 2 до Державного стандарту. Зазначені вимоги насамперед передбачають, що учень:

«- взаємодіє з іншими особами в усній формі, сприймає і використовує інформацію для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях;

- приймає, аналізує, інтерпретує, критично оцінює інформацію в текстах різних видів, зокрема інформаційних та художніх текстах класичної та сучасної художньої літератури (української та зарубіжних), медіатекстах, та використовує інформацію для збагачення власного досвіду і духовного розвитку;

- висловлює власні думки, почуття, ставлення та ідеї, взаємодіє з іншими особами у письмовій формі, зокрема інтерпретуючи інформаційні та художні тексти класичної та сучасної художньої літератури (української та зарубіжних); у разі потреби взаємодіє з іншими особами в цифровому просторі, дотримується норм літературної мови;

- досліджує індивідуальне мовлення, використовує мову для власної мовної творчості, спостерігає за мовними та літературними явищами, аналізує їх».

Концепція пропонованої МНП із зарубіжної літератури для 5–6 класів закладів загальної середньої освіти з українською мовою навчання спирається на низку **положень**, які відповідають сучасним викликам літературної освіти.

1. Особистісний підхід («учнєцентризм»), який передбачає передусім спрямованість навчального процесу на всебічний розвиток особистості учня/учениці, творчий розвиток і забезпечення можливостей для самореалізації учня/учениці та врахування вікових особливостей школярів адаптаційного циклу навчання (5–6 класи).

2. Естетичний принцип. Художня досконалість творів, їхнє значення для розвитку світової культури та формування ціннісних орієнтирів – один з найважливіших критеріїв включення того чи того тексту до МНП.

3. Поєднання класичної та сучасної літератури. Художні твори, що ввійшли до МНП, *належать до шкільного літературного канону*, тобто до сукупності текстів, які вже понад чверть століття вивчаються в українських школах і пройшли випробування часом. Водночас є нагальна потреба осучаснити й розширити шкільний літературний канон за рахунок тих творів світового письменства, які ще не здобули сталої наукової оцінки, але припали до душі юним читачам.

4. Репрезентативний принцип. На відміну від предмета «Українська література», який охоплює найзначніші періоди та постаті

рідної літератури, предмет «Зарубіжна література» вибірково знайомить з репрезентативними взірцями різної тематики, жанрів, національних традицій тощо.

5. Підсилений етичний складник. Цей принцип у пропонованій МНП зумовлено тим, що зі збільшенням свобод у суспільстві зростає потреба посилити відповідальність особистості за власний моральний вибір. І саме літературні твори з порушеними в них моральними питаннями та проблемами, дослідженням людських характерів, взаємин та суспільного життя надає для такого виховання величезні можливості, зокрема і для виховання толерантності й гуманізму. З огляду на те, що християнство має фундаментальне значення для розвитку європейської та української культури та моральних цінностей, а більшість включених до програми творів слов'янських, європейських або американських авторів у той чи той спосіб пов'язані з християнською моральною системою та образністю, до програми було введено рубрику «Біблійні перекази», яка знайомить з найвідомішими сюжетами та образами – звісно, без догматизму і нетолерантності стосовно інших релігій. У цьому контексті підручники та уроки за пропонованою МНП можна доповнити рубрикою «Християнські сюжети та образи в зарубіжній літературі».

6. Розширений українознавчий компонент. Традиційний для предмета «Зарубіжна література» українознавчий компонент у пропонованій МНП суттєво розширюється й концептуально доповнюється. По-перше, як і в попередніх програмах, твори зарубіжної літератури подаються в перекладах українською мовою, що збагачує українську мову учня. По-друге, пропонована МНП включає тексти іншомовних авторів, які народились, певний час та/або все життя жили на українських територіях. Вивчення їхньої творчості слід розглядати не лише з точки зору естетичної значущості їхніх творів, а й з огляду на їхню належність багатокультурній спадщині України. Саме тому до МНП включені народні казки національних меншин України, твори іншомовних письменників, пов'язаних з Україною, наприклад, вірші єврейських літераторів, що писали мовою їдиш, або німецькомовних авторів Буковини. Слід наголосити, що такі автори поєднують Україну зі світом, несуть свої уявлення про неї в інші культури.

7. Інтердисциплінарний потенціал курсу. Варто зазначити, що сучасна гуманітаристика, а також вища й шкільна освіта розвиваються в міждисциплінарній парадигмі. З огляду на це в МНП враховано:

- зв'язок з предметом «Українська література», який реалізується через порівняння текстів, дослідження численних контактів українських авторів із зарубіжними, ознайомлення з працею українських майстрів перекладу та роботами дослідників української та зарубіжної літератури;
- перетини між українською та зарубіжною літературами в межах рубрики «Література рідного краю», репрезентованої творами регіональних письменників, які писали мовою національних меншин;
- зв'язок з вивченням іноземних мов, передусім за рахунок долучення уривків з оригіналів;
- зв'язок із всесвітньою історією та історією культури, що дозволяє вибудувати історико-культурний контекст художніх творів, що вивчаються;
- зв'язок літератури з різними видами мистецтва, що суттєво доповнює культурологічний контекст
- зв'язок літератури з предметами природознавчого та суспільствознавчого циклів.

8. Академічна свобода вчителя/автора підручника. Можливості для її реалізації передбачено в рубриках МНП як на рівні добору художніх творів («Зміст навчального предмета»), так і на рівні видів навчальної діяльності» (детальніше про це див. нижче).

МНП містить пояснювальну записку та основну частину, у якій представлено очікувані результати навчання, зміст навчального предмета та види навчальної діяльності.

Зазначені структурні компоненти МНП послідовно описуються для кожного класу та щільно взаємопов'язані.

У рубриці «**Очікувані результати навчання**» (ОРН) враховано «Методичні рекомендації для розроблення модельних навчальних програм», згідно з якими ОРН – *«це компетентності, яких набувають учні на певному етапі освітнього процесу»* та які *«відображають обов'язкові результати навчання (загальні, конкретні орієнтири для оцінювання) з відповідної освітньої галузі, визначеної Державним стандартом базової середньої освіти»*. Для предмета «Зарубіжна література» основу ОРН надає Додаток 2 Державного стандарту. У МНП збережено формулювання, орієнтовані на детальніший опис обов'язкових результатів навчання, – рівень орієнтирів для оцінювання. У кожному класі ОРН структуровано за чотирма групами результатів навчання учнів (далі – ГРН) згідно з Додатком 2 до Державного стандарту. У дужках подано домінуючу характеристику кожної з ГРН.

- ГРН 1. *«Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях» (сприйняття та комунікація);*

- ГРН 2. *«Сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів (зокрема художніх текстах, медіатекстах) та використання її для збагачення власного досвіду» (читання, аналіз, інтерпретація);*

- ГРН 3. *«Висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія з іншими особами; взаємодія з іншими особами в цифровому середовищі, дотримання норм літературної мови» (висловлювання думок);*

- ГРН 4. *«Дослідження індивідуального мовлення, використання мови для власної мовної творчості, спостереження за мовними та літературними явищами, проведення їх аналізу» (мова та мовлення).*

Ці домінуючі характеристики ГРН вказані у програмі за відповідними номерами у рубриці «Очікувані результати навчання».

Оскільки види навчальної діяльності (ВНД) слугують досягненню ОРН при вивченні змісту навчального предмета, то домінуючі характеристики ГРН використовуються у програмі також для їхнього структурування. Відтак для кожної конкретної теми подано 4 типи ГРН, яким відповідають 4 типи ВНД.

Формулювання ОРН у 5 та 6 класах відрізняються рівнем складності.

У рубриці «**Зміст навчального предмета**» представлено теми основних розділів, короткі анотації до них, рекомендоване коло читання та додаткові орієнтири для вчителя / автора підручника, що стосуються теорії літератури, культурного контексту, міжпредметних зав'язків та українознавчого потенціалу предмета. Готуючи матеріали цієї рубрики, укладачка спиралася передусім на програму із зарубіжної літератури 2001 р. (за редакцією Д. В. Затонського, К. О. Шахової, Є. В. Волощук, керівник авторського колективу – Б. Б. Шалагінов), а також найкращі доробки й напрацювання наступних програм, до творення яких долучалися відомі українські науковці, методисти та вчителі. Цей змістовий компонент програми вибудовано на основі концентричного принципу, доповненого лінійними елементами: програма кожного класу починається з літературних явищ давнини й завершується творами другої половини ХХ – початку

XXI ст. Авторка також намагалася врахувати розвиток літературознавчої і методичної думки XXI ст., сучасний європейський досвід, а також еволюцію уподобань генерації «цифрової доби».

Матеріал подано для кожного класу окремо, його поділ на семестри та розподіл годин за темами здійснює вчитель. Матеріал розділу викладено від теми до теми. Після кожної теми учитель/автор підручника знайде коротку *анотацію*, яка окреслює основний зміст теми. Услід за анотацією користувач МНП знайде рубрику «*Коло читання*», що стосується безпосередньо текстів, які можуть вивчатися в межах конкретної теми. «Коло читання» складається з інваріантного та варіативного компонентів.

До **інваріантного компоненту** входять твори, пропоновані як обов'язкові до читання (обов'язковий мінімум).

Варіативний компонент програми складається з двох частин.

«*Варіативний компонент 1. Рекомендовані твори*»: тут пропоновано низку творів на вибір, аби полегшити вчителю / авторові пошук відповідних текстів.

У «*Варіативному компоненті-2*» назви творів не вказані, натомість зазначено їхнє тематичне або жанрове спрямування, що відповідає темі розділу (наприклад, народні чи літературні казки), які вчитель / автор підручника добирає самостійно. Наявність такого «віконця» дасть змогу вчителю / авторові підручника не лише реалізувати власну академічну свободу, а й оперативно реагувати на нові твори, що будуть створені протягом наступних років, з'являтимуться на книжковому ринку України та викликать живий інтерес учнів (як, скажімо, це свого часу відбулося з книжками Джоан Роулінг).

Варто зазначити, що вчитель може обрати один із творів, який рекомендує укладачка програми (варіативний компонент 1), або запропонувати твір на власний вибір (варіативний компонент 2), з огляду на особисті вподобання і потреби конкретного класу, розподіл годин на вивчення теми або ж узяти твори з обох рубрик.

Услід за пропонованими текстами («Коло читання») даються додаткові орієнтири для вчителя/автора підручника:

- **теорія літератури (ТЛ)**, де подано терміни, що дасть змогу опанувати матеріал предмета «Зарубіжна література»;
- **культурний контекст (КК)** висвітлює передусім зв'язки літератури з іншими видами мистецтва та явищами культури (пов'язаний із загальною культурологічною орієнтацією предмета);
- **міжпредметні зв'язки (МЗ)** – рубрика, що вияскравлює зв'язки літературної теми з матеріалом інших навчальних предметів (детальніше про це див. «Інтердисциплінарний потенціал предмета»);
- **український мотив (УМ)** – рубрика, що розкриває українознавчий потенціал предмета: зв'язки зарубіжних письменників з Україною, майстерність українських перекладачів, твори іншомовних авторів, біографічно пов'язаних з українськими територіями тощо.

Види навчальної діяльності враховують традиції вітчизняної методики й включають, окрім завдань для фронтальної, групової, парної та індивідуальної роботи, також елементи онлайн-діяльності. Різноманітні види навчальної діяльності забезпечують оптимальне наближення змісту навчального матеріалу до учня і допомагають досягти очікуваних результатів навчання. Варто підкреслити, що перелік видів навчальної діяльності в МНП має рекомендаційний характер і передбачає активну співтворчість учителів / авторів підручників.

Отже, структурні компоненти програми **взаємопов'язані**: *очікувані результати навчання* досягаються в процесі вивчення відповідних художніх текстів (рубрика «*Зміст навчального матеріалу*») за допомогою рекомендованих *видів навчальної діяльності*.

На основі концепції МНП для 5–6 класів буде розроблено МНП для наступного циклу навчання – 7–9 класів.

Компетентнісний потенціал предмета «Зарубіжна література» для адапційного циклу навчання (5–6 класи)

1. Вільне володіння державною мовою

Уміння: читати художні тексти класичної та сучасної зарубіжної літератури, розуміти, аналізувати та оцінювати твори; дотримуватися культури мовлення.

Ставлення: цінування української мови, готовність спілкуватися державною мовою, прагнення до ненасильницької комунікації.

2. Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) (1) та іноземними мовами (2)

(1) *Уміння:* читати рідною мовою, висловлювати думки щодо прочитаних творів зарубіжних авторів в усній та письмовій формі рідною мовою.

Ставлення: готовність спілкуватися рідною мовою, потреба в читанні рідною мовою текстів зарубіжних авторів.

(2) *Уміння:* використовувати іноземні мови для розширення читацького досвіду, читацьких інтересів (стосовно авторів зарубіжної літератури).

Ставлення: розуміння важливості оволодіння іноземними мовами для міжкультурного спілкування, виявлення розуміння і толерантності до представників інших народів, носіїв інших мов, культур, звичаїв і способу життя.

3. Математична компетентність

Уміння: установлювати причинно-наслідкові зв'язки, виокремлювати головну та другорядну інформацію, логічно обґрунтовувати висловлену думку.

Ставлення: готовність до пошуку різноманітних способів розв'язання комунікативних проблем.

4. Компетентності в галузі природничих наук, техніки й технологій

Уміння: висловлювати гіпотези, описувати процеси власної діяльності з використанням мовних і мовленнєвих засобів.

Ставлення: прагнення поглиблювати уявлення про цілісну наукову картину світу.

5. Інноваційність

Уміння: презентувати власні ідеї та інноваційні погляди зрозуміло та грамотно.

Ставлення: відкритість до інновацій, готовність продукувати нові ідеї.

6. Екологічна компетентність

Уміння: використовувати потенціал художніх текстів, зарубіжної літератури щодо висвітлення діяльності людини як частини природи, формування екологічної культури.

Ставлення: інтерес до здобутків українських і зарубіжних авторів, які зробили вагомий внесок у формування та поширення природоохоронних ідей.

7. Інформаційно-комунікаційна компетентність

Уміння: грамотно й безпечно комунікувати в інформаційному просторі, використовувати сучасні цифрові технології для розширення читацького досвіду та кола читацьких інтересів у царині зарубіжної літератури.

Ставлення: задоволення пізнавального інтересу в інформаційному середовищі, прагнення особистісного розвитку як читача творів зарубіжної літератури за допомогою цифрових технологій.

8. Навчання впродовж життя

Уміння: визначати власні комунікативні потреби, цілі та способи їх досягнення, користуватися різними видами бібліотек та вміння орієнтуватися в бібліотечних ресурсах.

Ставлення: прагнення вдосконалювати власне мовлення впродовж життя, розуміння ролі читання художніх текстів українських і зарубіжних авторів для гармонійного розвитку та самовдосконалення, прагнення збагачувати свій читацький і мовленнєвий досвід.

9. Громадянські (1) та соціальні (2) компетентності

(1) *Уміння:* аргументовано та грамотно висловлювати власну громадянську позицію, уникати дискримінації інших осіб у своїх висловлюваннях та діях, обстоювати особистісні ціннісні орієнтири.

Ставлення: сприйняття громадянських цінностей, актуалізованих у художніх текстах зарубіжних авторів, шанування української культури, толерантне ставлення до інших культур, відкритість до культурного різноманіття за допомогою вивчення зарубіжної літератури.

(2) *Уміння:* використовувати ефективні комунікативні стратегії для співпраці в групі, обирати мову ненасильницького спілкування, виявляти в художніх текстах українських і зарубіжних авторів соціально важливий зміст.

Ставлення: готовність до налагодження контактів з іншими особами за допомогою різноманітних мовних засобів, прагнення до пізнання суспільного досвіду України та інших держав через мову та культуру, зокрема літературні твори українських і зарубіжних авторів.

10. Культурна компетентність

Уміння: застосовувати мову для духовного, культурного та національного самовираження, читати, аналізувати та інтерпретувати тексти українських і зарубіжних авторів, сприймати та осмислювати цінності, актуалізовані в художніх текстах українських і зарубіжних авторів, використовувати досвід взаємодії з творами мистецтва в життєвих ситуаціях для формування власного світогляду, створювати тексти з вираженням власних ідей, досвіду й почуттів, добирати художні тексти для задоволення власних пізнавальних та естетичних потреб.

Ставлення: потреба в читанні художньої літератури для задоволення та рефлексії над прочитаним, цінування художньої літератури як мистецтва слова в контексті духовних надбань людства, зацікавленість світовими культурними здобутками, готовність сприймати літературний твір як структуру, відкриту до читацьких інтерпретацій у часі та просторі.

11. Підприємливість та фінансова грамотність

Уміння: презентувати власну ідею та ініціативи зрозуміло та грамотно, представляти державною / рідною / іноземною мовою власні вміння.

Ставлення: готовність брати відповідальність за себе та інших, розуміння ролі комунікативних умінь, читацького досвіду для успішної самореалізації.

Загалом програма спрямована на те, аби поєднати наявний досвід шкільного викладання зарубіжної літератури з концептуальними засадами та стратегіями Нової української школи, а вироблений вітчизняною методикою інструментарій – з сучасними європейськими

підходами. Максимально розвантажуючи інваріантний перелік творів, вона водночас пропонує широкі можливості для його доповнення й збагачення тими творами, які вчителі та автори підручників обирають на основі рекомендованих творів або самостійно. Відтак МНП становить собою документ, відкритий для подальших трансформацій, професійного діалогу та активної співтворчості усіх користувачів.

5 клас

Рекомендована кількість годин: 1,5 год на тиждень (52,5 год за навчальний рік)

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності (рекомендовані)
ВСТУП		
<p>Учень / учениця: <i>1) Сприйняття та комунікація</i> уважно слухає інформацію, зважаючи на мету та умови спілкування; розуміє та відтворює зміст почутої інформації, толерантно реагує, використовуючи формули мовного етикету, етично висловлює власне ставлення до почутого; наводить приклади творів улюблених зарубіжних авторів й аргументує свій вибір; наводить кілька аргументів і прикладів на підтвердження власної позиції щодо становища художньої літератури в сучасному інтермедійному просторі, використовуючи типові мовленнєві конструкції та доречні цитати зі вступної статті підручника для увиразнення власних поглядів, ідей, переконань. <i>2) Читання, аналіз, інтерпретація</i></p>	<p>Зарубіжна література – надбання світової культури. Оригінальна та перекладна література. Автор і перекладач художнього твору. Національна та зарубіжна літератури. Література національних меншин України. Іншомовна література рідного краю. Друкований та цифровий текст. Складники друкованого тексту. Літературні твори в сучасному інтермедійному просторі. ТЛ. Поняття «зарубіжна література», початкові поняття про оригінал та переклад. КК. Література та інші види мистецтва.</p>	<p><i>1) Сприйняття та комунікація</i> аудіювання вступної інформації та наведених (уривків) перекладів художніх творів; вступна бесіда про специфіку предмета «Зарубіжна література», відповідні теоретико- та історико-літературні поняття – з наведенням та обґрунтуванням прикладів улюблених творів зарубіжних авторів; дискусія про місце художньої літератури в сучасному інтермедійному просторі (література й кіно, образотворче мистецтво тощо); перегляд слайд-презентації навчального матеріалу до Вступу. <i>2) Читання, аналіз, інтерпретація:</i> виразне читання (фрагментів) художніх</p>

<p>читає художні, науково-публіцистичні тексти та медіатексти, переказує (стисло, вибірково) їхній зміст відповідно до поставлених запитань та завдань;</p> <p>пояснює поняття «оригінал», «переклад», «зарубіжна література», «національна література»;</p> <p>формулює висновки щодо значення зарубіжної літератури, художнього перекладу, літератури національних меншин та іншомовної літератури рідного краю;</p> <p>пояснює відмінності між оригінальною та перекладною, національною та зарубіжною літературами, автором та перекладачем;</p> <p>порівнює різні переклади (фрагменту) художнього твору, літературний твір та його інтерпретації в різних видах мистецтва; друкований та цифровий твір;</p> <p>пояснює функції основних складників друкованого твору (заголовок, змісту, анотації тощо) та використовує ці знання на практиці в роботі з підручником із зарубіжної літератури;</p> <p>повідомляє про інформаційні ресурси (бібліотеки, сайти тощо), які використовує для задоволення власних читацьких потреб і розширення кола читацьких інтересів.</p> <p>3) <i>Висловлювання думок:</i></p> <p><i>записує повідомлення про інформаційні ресурси зарубіжної літератури.</i></p>	<p>УМ. Українські перекладачі зарубіжної літератури. МЗ. Історія та природознавство.</p>	<p>перекладів;</p> <p>читання (виразне, коментоване, вибіркоче) та переказ (стислий, вибіркочий) вступного розділу підручника з опрацюванням відповідних запитань і завдань, зокрема спрямованих на розуміння змісту центральних теоретико- та історико-літературних понять вступу та відмінності між оригінальною та перекладною, зарубіжною та національною літературами, автором та перекладачем;</p> <p>завдання на порівняння:</p> <p>а) різних перекладів художнього твору, б) літературного твору та ілюстрації до нього, в) літературного твору й знятої на його основі мультиплікаційної стрічки, г) друкованого та цифрового твору;</p> <p>ознайомлення з підручником із зарубіжної літератури та складниками друкованого й цифрового тексту; завдання на практичне використання складників друкованого тексту;</p> <p>віртуальна екскурсія сайтами, релевантними для вивчення дитячої зарубіжної літератури;</p> <p>екскурсія шкільною / місцевою бібліотекою.</p> <p>3) <i>Висловлювання думок:</i></p> <p>складання та доповнення переліку</p>
--	--	---

<p>4) <i>Мова та мовлення:</i></p> <p>вирізняє окремі мовні явища в наведених прикладах художнього перекладу та пояснює їхню суть.</p>		<p>інформаційних онлайн-ресурсів зарубіжної літератури.</p> <p>4) <i>Мова та мовлення:</i></p> <p>виокремлення та пояснення окремих мовних явищ в опрацьованих прикладах художніх перекладів.</p>
--	--	---

ЧАСТИНА 1. БІБЛІЙНІ ПЕРЕКАЗИ

<p>Учень / учениця:</p> <p>1) <i>Сприйняття та комунікація</i> уважно слухає науково-популярну інформацію та окремі біблійні перекази (або їхні фрагменти);</p> <p>переказує (стисло, вибірково) зміст почутої інформації та художніх творів, підпорядковуючи переказ темі та основній думці;</p> <p>вичерпно відповідає на запитання за змістом почутої інформації;</p> <p>у разі потреби грамотно перепитує для уточнення деталей почутих (уривків) художніх текстів, науково-популярної інформації та медіатекстів.</p> <p>2) <i>Читання, аналіз, інтерпретація:</i> читає і переказує (стисло, вибірково) біблійні перекази, а також науково-популярні тексти за темою відповідно до поставлених завдань;</p> <p>характеризує порушені в біблійних переказах моральні проблеми та встановлює інакомовне значення окремих образів з опрацьованих біблійних переказів;</p>	<p>Біблія – духовна скарбниця людства.</p> <p>Біблійні історії про творення світу й перших людей. Причини втрати первісної гармонії людини з Богом і світом.</p> <p>Народження Ісуса Христа в Новому Заповіті. Значення образів та деталей у розповіді про Різдво. Утвердження цінності співчуття та милосердя в оповідях Ісуса Христа.</p> <p><u>Коло читання</u> <u>Інваріантний компонент.</u> «Створення світу та історія перших людей», «Народження Христа», «Притча про доброго самарянина».</p> <p><u>Варіативний компонент 1.</u> <u>Рекомендовані твори:</u> «Запрошення на банкет». «Притча про таланти» (1–2 на вибір учителя).</p> <p><u>Варіативний компонент 2:</u> <i>Біблійні перекази для дітей (1–2 на вибір учителя).</i></p> <p>ТЛ. Поняття про інакомовне</p>	<p>1) <i>Сприйняття та комунікація</i> аудіювання науково-популярної інформації та окремих біблійних переказів (або їхніх фрагментів);</p> <p>визначення теми та основної думки почутого та вибіркового переказ змісту почутого відповідно до них;</p> <p>завдання на опрацювання запитань щодо змісту почутого та формулювання питань для уточнення почутої інформації.</p> <p>2) <i>Читання, аналіз, інтерпретація:</i> читання (виразне, коментоване, оглядове, вибіркове) та переказ (вибіркового, детальний) біблійних сюжетів та науково-популярного тексту (з відповідного розділу підручника);</p> <p>бесіда за прочитаними біблійними переказами з обговоренням моральних проблем, порушених у біблійних</p>
---	---	---

<p>формулює висновки щодо моральних проблем, порушених у біблійних переказах, обґрунтовуючи їхнє значення для власного життя;</p> <p>пояснює назви «Біблія», «Старий Заповіт», «Новий Заповіт»;</p> <p>порівнює біблійні перекази з ілюстраціями до них.</p> <p>3) <i>Висловлювання думок:</i></p> <p>записує власні міркування щодо повчального змісту притчі про доброго самарянина.</p> <p>4) <i>Мова та мовлення:</i></p> <p>створює стисле письмове повідомлення про зміст біблійного виразу «добрий самарянин» та наводить приклади його використання в життєвих ситуаціях.</p>	<p>значення художнього образу.</p> <p>КК. Біблійні сюжети в образотворчому мистецтві.</p> <p>МЗ. Історія, історія культури.</p> <p>УМ. Українські переклади Біблії.</p>	<p>переказах та інакомовного значення окремих біблійних образів;</p> <p>завдання на формулювання висновків змісту біблійних переказів та пояснення змісту назв «Біблія», «Старий Заповіт», «Новий Заповіт»»;</p> <p>завдання на пошук ілюстрацій до біблійних переказів в інтернет-мережі та / або порівняння біблійних переказів та ілюстрацій до них.</p> <p>3) <i>Висловлювання думок:</i></p> <p>запис власних міркувань щодо притчі про доброго самарянина та утверджених у ній цінностей милосердя і співчуття (під керівництвом учителя).</p> <p>4) <i>Мова та мовлення:</i></p> <p>письмова відповідь на запитання: «Що означає біблійний вислів «добрий самарянин»?»</p>
---	---	---

ЧАСТИНА 2. У СВІТІ КАЗОК

<p>Учень / учениця:</p> <p>1) <i>Сприйняття та комунікація</i></p> <p>розрізняє відому й нову для себе інформацію в почутих повідомленнях про фольклор, зокрема загадки, прислів'я, приказки, пісні та народні казки; наводить приклади улюблених фольклорних та літературних казок;</p>	<p style="text-align: center;">2.1. <u>Казки народів світу</u></p> <p>Усна народна творчість та її жанри (загадки, прислів'я, приказки, пісні, казки тощо).</p> <p>Казки народів світу. Збірки народних казок: «Панчатантра», «Тисяча й одна ніч», «Дитячі та родинні казки братів Грімм» тощо.</p>	<p>1) <i>Сприйняття та комунікація</i></p> <p>вступна бесіда щодо теми розділу, спрямована на актуалізацію раніше набутих знань фольклорних (зокрема малих жанрів та народних казок), а також літературних казок; наведення прикладів улюблених фольклорних та</p>
---	--	--

<p>уважно слухає приклади діалогічних та монологічних висловлювань у казках, зважаючи на мету та умови спілкування та особливості казкового стилю, а також визначаючи деталі, які заважають спілкуванню;</p> <p>визначає основну мету почутих (фрагментів) казок і на її основі прогнозує перебіг подальшої комунікації та / або її результат.</p> <p>2) <i>Читання, аналіз, інтерпретація:</i> читає художні та науково-популярні тексти відповідно до поставленої мети читання, розрізняючи відому й нову інформацію;</p> <p>переказує зміст прочитаних художніх творів, використовуючи засоби унаочнення та візуалізації (у вигляді малюнків або коміксів);</p> <p>за допомогою таблиць та схем або малюнків визначає типи фольклорних казок, пояснює особливості побудови сюжетів, образів та мови фольклорних казок, відмінності між народною та літературною казками, наводячи відповідні приклади;</p> <p>встановлює причинно-наслідковий зв'язок між подіями в прочитаних творах;</p>	<p>Типи фольклорної казки (чарівна, про тварин, соціально-побутова). Сюжет чарівної казки. «Чарівні помічники».</p> <p>Чесноти та вади казкових персонажів. Протистояння добра та зла в казкових сюжетах; характерні мотиви народних казок. Повчальний зміст казок. Фантастичні елементи в казках. Антитеза як характерний прийом казки. Загальнолюдські ідеали та національний колорит народних казок. «Мандрівні сюжети».</p> <p><u>Коло читання</u> <u>Інваріантний компонент.</u> Загадки, прислів'я та приказки різних народів. <i>Індійська народна казка «Фарбований шакал».</i> <i>Німецька народна казка «Пані Метелиця».</i> <i>1 з казок про Сінбада-мореплавця.</i> <i>Польська народна казка «Цвіт папороті».</i></p> <p><u>Варіативний компонент 1.</u> <u>Рекомендовані твори.</u> <i>Казки Шарля Перро.</i> <i>Казки братів Грімм.</i> <i>Казки зі збірки «Тисяча й одна ніч».</i> <i>Китайська народна казка «Пензлик Маляна».</i> <i>Японська народна казка «Іссумбосі, або Хлопчик-мізинчик».</i> <i>Угорська народна казка «Три поради».</i> <i>Татарська народна казка «Гульназек» (1–2 твори на вибір учителя).</i></p> <p><u>Варіативний компонент 2.</u> <i>Народні казки на вибір учителя (1–2 твори).</i></p>	<p>літературних казок; перегляд слайд-презентації навчального матеріалу; створення і розгадування власних загадок;</p> <p>аудіювання та виразне читання діалогів і монологів з казок, визначення мети, умов спілкування, особливості казкового стилю та деталей, які заважають спілкуванню.</p> <p>2) <i>Читання, аналіз, інтерпретація:</i> читання (виразне, коментоване, оглядове, вибіркоче, навігаційне) художніх творів та науково-популярних текстів;</p> <p>переказ (стислий, вибіркочий) змісту (фрагментів) фольклорних та літературних казок на основі власноруч створених малюнків або коміксів;</p> <p>опрацювання таблиць та схем у підручнику, які пояснюють типи фольклорних казок, особливості побудови їхніх сюжетів і мови, а також відмінності між народною та літературною казками; наведення відповідних прикладів з прочитаних казок та завдання на практичне використання цих наочних елементів під час обговорення конкретних художніх творів;</p> <p>комплексне аналітичне обговорення сюжету, героїв, учинків та подій, а також художніх особливостей твору з</p>
--	---	---

<p>характеризує емоційний стан, риси характеру, поведінку та вчинки казкових персонажів, а також порушені в казках моральні проблеми; наводить приклади з художніх текстів відповідно до питань та завдань; виявляє ставлення оповідача до персонажів у літературних казках;</p> <p>формулює висновки щодо повчального змісту казок та їхніх художніх особливостей;</p> <p>висловлює в усній формі своє ставлення до повчального змісту казок, аргументуючи власну оцінку цитатами з тексту та прикладами зі свого життєвого досвіду, а також обґрунтовуючи значення цих цінностей для власного життя;</p> <p>пояснює зміст понять «фольклор», «прислів'я», «приказка», «загадка», «народна пісня», «народна казка», «літературна казка», «мандрівні сюжети», «антитеза» та «гіпербола»;</p> <p>знаходить прийоми антитези та гіперболи, а також фантастичні елементи в казкових творах, пояснює їхню роль у творах;</p> <p>порівнює персонажів одного казкового твору, героїв або сюжети кількох чарівних казок, сюжети народної та літературної казок, визначаючи спільні та відмінні риси;</p> <p>зіставляє народні та / або літературні казки з їхніми кіно- та мультиплікаційними версіями;</p> <p>за мотивами прочитаних (фрагментів) народних або літературних казок створює власний медійний</p>	<p>ТЛ. Поглиблення понять «фольклор», «прислів'я», «приказка», «загадка», «народна пісня», «народна казка». Типи фольклорних казок. Поняття «антитеза», «гіпербола», «мандрівні сюжети».</p> <p>КК. Казкові персонажі в живописі, музиці та балеті. Кінострічки та мультиплікаційні фільми, зняті за народними казками.</p> <p>УМ. Зв'язки між індійською народною казкою «Фарбований шакал» та казкою «Фарбований лис» Івана Франка.</p> <p>2.2. Візерунки літературної казки</p> <p>Літературна казка, її відмінності від фольклорної казки. Видатні автори літературних казок.</p> <p>Ганс Крістіан Андерсен (1805–1875). «Снігова королева» або «Соловейко»</p> <p>Стислі відомості про автора.</p> <p>Справжні й штучні цінності; протистояння щирого серця бездушній владі в казках Андерсена. Утвердження перемоги світлих сил. Поєднання побутового й фантастичного, роль художніх деталей.</p> <p>Оскар Вайлд (1854–1900). «Хлопчик-зірка»</p> <p>Стислі відомості про автора.</p> <p>Протиріччя між зовнішньою та внутрішньою красою в казці; конфлікт</p>	<p>наведенням прикладів відповідно до поставлених запитань; завдання на виявлення авторського ставлення до героїв у літературних казках;</p> <p>формулювання висновків щодо повчального змісту казок та їхніх художніх особливостей;</p> <p>аргументований виступ у дискусії щодо моральних проблем, порушених у художніх творах та їхнє значення для власного життя;</p> <p>завдання на визначення і використання понять «фольклор», «прислів'я», «приказка», «загадка», «народна пісня», «народна казка», «літературна казка», «мандрівні сюжети», «антитеза» та «гіпербола»; завдання на обґрунтоване визначення типів фольклорних казок та мандрівних казкових сюжетів;</p> <p>завдання на визначення антитез та гіпербол, а також фантастичних елементів у казкових творах, пояснення їхньої ролі у творах; словесні ілюстрації до антитез та гіпербол;</p> <p>завдання на порівняння:</p> <p>а) образів доньки та падчерки «Пані Метелиці»;</p> <p>б) персонажів або сюжетів кількох чарівних казок;</p> <p>в) фольклорної та літературної казки; пошук кінострічок та</p>
--	---	--

<p>продукт.</p> <p>3) <i>Висловлювання думок:</i></p> <p>складає простий план опрацьованої казки (з допомогою вчителя);</p> <p><i>письмово доповнює / змінює або трансформує</i> стислі діалоги та монологи казкових персонажів відповідно до теми й мети висловлення;</p> <p><i>оформлює</i> власне висловлення згідно з ustalеними словотвірними, лексичними, орфографічними, граматичними, пунктуаційними та стилістичними нормами й добираючи доречні засоби мовної виразності.</p> <p>4) <i>Мова та мовлення:</i></p> <p>порівнює та зіставляє окремі мовні явища в різних художніх творах;</p> <p>відтворює антитези в письмових завданнях щодо казок.</p>	<p>краси й добра. Моральні помилки Хлопчика-зірки, його шлях від себелюбства до людяності. Роль стосунків Хлопчика-зірки з матір'ю в контексті його життєвих випробувань. Поетизація оповіді у творі.</p> <p><u>Коло читання</u> <u>Інваріантний компонент.</u> Ганс Крістіан Андерсен. «Снігова королева» або «Соловейко». Оскар Вайлд. «Хлопчик-зірка».</p> <p><u>Варіативний компонент 1.</u> <u>Рекомендовані тексти.</u> Ганс Крістіан Андерсен. «Непохитний олов'яний солдатик». «Русалонька». «Дикі лебеді». Джозеф Редьярд Кіплінг. «Книга Джунглів». Рудольф Еріх Распе. 3 «Дивовижних пригод, подорожей та бойових подвигів барона Мюнхгаузена»: «Кінь на дзвіниці». «Дивовиже полювання». «Верхи на ядрі». «За волосся».</p> <p><u>Варіативний компонент 2.</u> <i>Літературні казки на вибір вчителя (1–2 твори).</i></p> <p>ТЛ. Поняття «літературна казка», «автор», «епітет» Поглиблення поняття про прозову та віршовану мову. КК. Сюжети літературних казок у музиці, живописі, кіно та мультиплікаційних стрічках. МЗ. Етнографія.</p>	<p>мультиплікаційних фільмів, знятих за народними та / або літературними казками в інтернет-мережі; їх обговорення і зіставлення з літературними текстами; створення коміксу / театральної сценки або радіовистави за фрагментами або мотивами опрацьованих народних або літературних казок.</p> <p>3) <i>Висловлювання думок:</i></p> <p>складання простого плану фольклорної або літературної казки;</p> <p>доповнення / змінювання / створення діалогів та монологів або переробка монологів у діалоги та діалогів у монологи (на матеріалі окремих епізодів народних та літературних казок);</p> <p>аналіз письмових робіт з погляду їхнього оформлення згідно з ustalеними мовними нормами та доречними засобами мовної виразності.</p> <p>4) <i>Мова та мовлення:</i></p> <p>порівняння прикметників у художніх описах у казках Г. К. Андерсена;</p> <p>завдання на застосування антитез у письмових роботах.</p>
--	--	---

ЧАСТИНА 3. У СВІТІ ПРИРОДИ

Учень / учениця:

1) *Сприйняття та комунікація*

слухає та виразно читає вірші про природу, зважаючи на особливості поетичної мови й регулюючи власні емоції під час художньої декламації;

дає вичерпні відповіді на запитання до почутих (уривків) художніх творів;

дотримується норм у виборі мовних засобів та використовує окремі засоби виразності під час обговорення творів;

унаочнює зміст почутих (уривків) творів про природу за допомогою малюнків;

розповідає про власний емоційний стан, описуючи окремі відтінки настрою, почуттів, переживань тощо під час рефлексії сприймання поетичних творів про природу;

визначає спільне і різне у висловлюваннях інших осіб під час обговорення творів про природу, указуючи на конструктивні думки та критично й толерантно ставлячись до різних поглядів.

2) *Читання, аналіз, інтерпретація:*

читає художні твори та науково-публіцистичні твори про природу відповідно до поставленої мети читання та зважаючи на особливості прозової та

Розкриття багатства, краси й одухотвореності світу природи в літературних творах. Неоднозначні стосунки людини та природи. Художня література й сучасне екомислення.

3.1. Оповідання про природу

Ернест Сетон-Томпсон (1860–1946). «Лобо – володар Курумпо».

Стислі відомості про автора.

Зображення поведінки та звичок звірів в оповіданні «Лобо – володар Курумпо». Риси характеру Лобо, його почуття. Стосунки людей та звірів. Ставлення оповідача до Лобо.

Коло читання:

Інваріантний компонент. Ернест Сетон-Томпсон. «Лобо – володар Курумпо».

Варіативний компонент 1. Рекомендовані тексти. Ернест Сетон-Томпсон. «Снап». «Лобо». «Доміно». Джеральд Дарелл. «Балакучі квіти».

Варіативний компонент 2. 1–2 оповідання про природу на вибір учителя

ТЛ. Поняття «пейзаж», «тема» та «ідея» твору, «оповідання».

1) *Сприйняття та комунікація*
аудіювання та виразне читання віршів, яке передбачає регулювання власних емоцій;

розгорнуті відповіді на запитання до почутих (уривків) художніх творів з дотриманням норм у виборі мовних засобів і використанням окремих засобів виразності (метафор, порівнянь, епітетів, антитез тощо);

створення малюнків та / або словесних ілюстрацій до почутих поетичних творів з розгорнутим коментуванням;

аргументований виступ у дискусії щодо тематики художніх творів про природу з визначенням спільного й відмінного у висловлюваннях інших учасників дискусії та з дотриманням конструктивного, критичного й толерантного підходу до інших поглядів.

2) *Читання, аналіз, інтерпретація:*
читання (виразне, коментоване, оглядове,

<p>віршованої мови;</p> <p>переказує (стисло, вибірково, близько до тексту) зміст прочитаних прозових творів про природу відповідно до завдання;</p> <p>характеризує порушені в прозових творах проблеми взаємин людини та природи й проекціює на них власний або відомий життєвий досвід;</p> <p>пояснює причини вчинків персонажів прозових творів про природу й розкриває авторське ставлення до героїв, наводячи доречні цитати;</p> <p>знаходить у прозових творах про природу пейзажні картини й коментує їхній зміст;</p> <p>характеризує настрої поетичних творів, розкриває втілені в них почуття і думки; проводить паралелі між змальованими поетичними образами та власним сприйняттям природи;</p> <p>визначає тему та основну думку поезій про природу;</p> <p>розрізняє основну та другорядну інформацію, мікротеми та важливі деталі у віршах про природу;</p> <p>розкриває актуальність опрацьованих творів про природу в контексті власного ставлення до природи та викликів сучасності;</p> <p>пояснює зміст передбачених літературознавчих понять;</p>	<p>КК. Художні кінострічки за творами про звірів. МЗ. Природознавство.</p> <p>3.2. Краса природи в західноєвропейській поезії</p> <p>Роберт Бернс (1759–1796). «Моє серце в верховині». Стислі відомості про автора. Краса рідних краєвидів у вірші «Моє серце в верховині». Настрій твору. Джон Кітс (1795–1821). «Про коника та цвіркуна». Стислі відомості про автора. «Поезія землі» у вірші. «Голоси» та картини природи. Оспівування «дрібниць» природного життя.</p> <p>3.3. Розмаїття природного життя у віршах єврейських поетів з України</p> <p>Краса землі у творчості єврейських поетів, що народилися в Україні й писали мовою ідиш. Лейб Квітко (1890–1952). «Жук». Стислі відомості про автора. Співчутливе зображення життя «маленьких мешканців» природного світу. Багатство природного життя у творі. Перец Маркіш (1895–1952) «Врожай». Стислі відомості про автора. Закоханість у природу рідного краю. Засоби одухотворення рослинної</p>	<p>вибіркоче, навігаційне) художніх творів та науково-популярних текстів;</p> <p>переказ (стислий, вибірковий) змісту (фрагментів) прозового твору про природу на основі складеного простого плану;</p> <p>комплексне аналітичне обговорення:</p> <p>а) сюжету, героїв, вчинків та подій, а також художніх особливостей прозових творів про природу; обговорення причин вчинків та поведінки персонажів, обґрунтування відповідей цитатами; висловлення власної думки щодо порушених у творі моральних проблем; зіставлення зображених ситуацій з власним або відомими життєвим досвідом; коментування змісту та художньої ролі описів природи в прозовому творі;</p> <p>б) основного настрою, почуттів та думок поетичних творів, центральних поетичних образів – з проведенням паралелей між змістом віршів та власним сприйняттям природи;</p> <p>завдання на визначення теми та основної думки, основної і другорядної інформації, мікротеми та важливих художніх деталей поетичного твору;</p> <p>аргументований виступ у дискусії щодо актуальності опрацьованих прозових і поетичних творів про природу в</p>
--	---	--

<p>визначає рими в поетичних творах про природу;</p> <p>розпізнає порівняння, епітети, метафори в поетичних творах та пояснює їхню роль;</p> <p>розрізняє прозову та віршовану мову й визначає відмінності між оповіданнями та віршами про природу;</p> <p>порівнює пейзажі у віршах про природу різних авторів, визначаючи спільні та відмінні елементи;</p> <p>порівнює картини природи у віршах, музиці та образотворчому мистецтві;</p> <p>представляє самостійно прочитаний твір (оповідання або вірш) про природу, використовуючи різні способи й засоби візуалізації його змісту;</p> <p>на основі прочитаних творів про природу створює індивідуальний або колективний медійний продукт (аудіотвір, мультфільм, відеоролик тощо), дотримуючись основних засад академічної доброчесності в процесі його створення та презентації.</p> <p>3) <i>Висловлювання думок:</i></p> <p>самостійно складає план опрацьованого прозового твору й добирає цитати до нього;</p> <p>виконує невеличкі письмові творчі завдання</p>	<p>природи у вірші.</p> <p><u>Коло читання</u> <u>Інваріантний компонент.</u> Роберт Бернс. «Моє серце в верховині». Джон Кітс. «Про коника та цвіркуна». Лейб Квітко «Жук». Перец Маркіш. «Врожай».</p> <p><u>Варіативний компонент 1.</u> <u>Рекомендовані тексти.</u> Генріх Гейне. «Задзвени із глибини». Персі Біші Шеллі. «Глянь, за містом сонце встало...». (1–2 на вибір учителя).</p> <p><u>Варіативний компонент 2.</u> <u>Іншомовна література рідного краю: вірші та оповідання про природу на вибір учителя (1–2 твори).</u></p> <p>ТЛ. Поняття «рима», «порівняння», «метафора», «епітет», «пейзажна лірика»; поглиблення поняття «віршована мова».</p> <p>КК. Пейзажна лірика та образотворче мистецтво. Українські краєвиди в живописі.</p> <p>УМ. Поглиблення поняття про художній переклад.</p> <p>МЗ. Література національних меншин України. Література та природознавство.</p>	<p>контексті власного ставлення до природи та викликів сучасності;</p> <p>відповіді на запитання щодо змісту понять «рима», «порівняння», «метафора», «епітет», «пейзажна лірика»;</p> <p>завдання на визначення та / або створення рим, порівнянь, епітетів та метафор – з подальшим коментуванням їхньої художньої ролі;</p> <p>завдання на порівняння:</p> <p>а) прозових і поетичних описів природи, б) пейзажів у поезіях різних авторів, в) пейзажів у літературних, музичних та образотворчих творах;</p> <p>пошук в інтернет-мережі прикладів музичних та образотворчих творів про природу, а також поетичних пейзажних творів для самостійного читання;</p> <p>створення стислої презентації самостійно прочитаного пейзажного твору з використанням цифрових технологій;</p> <p>створення на основі опрацьованих творів про природу індивідуального або колективного медіапродукту (аудіотвору, мультфільму, відеоролика).</p> <p>3) <i>Висловлювання думок:</i></p>
---	--	--

<p>щодо відтворення / створення / заміни рими у фрагменті поетичного тексту, а також створення порівнянь / метафор / епітетів.</p> <p>4) <i>Мова та мовлення:</i></p> <p>вирізняє окремі мовні явища в перекладах поетичних творів про природу та пояснює їхню суть;</p> <p>творчо використовує порівняння, метафори та епітети, обираючи із запропонованих варіантів доречні нестандартні рішення та обґрунтовуючи зроблений вибір.</p>		<p>самостійне складання простого плану опрацьованого твору з наведенням цитат до нього;</p> <p>письмові завдання на відтворення / створення / заміну рими у фрагменті поетичного тексту, а також створення порівнянь / метафор / епітетів.</p> <p>4) <i>Мова та мовлення:</i></p> <p>завдання на порівняння засобів мовної виразності в перекладах кількох поетичних творів;</p> <p>завдання на творче застосування порівнянь та епітетів з обґрунтуванням пропозованих творчих рішень.</p>
---	--	---

ЧАСТИНА 4. У СВІТІ ДИТИНСТВА

<p>Учень / учениця:</p> <p>1) <i>Сприйняття та комунікація</i></p> <p>уважно слухає фрагменти художніх творів та медіатексти, зважаючи на мету, умови спілкування та особливості текстів;</p> <p>формулює тему та ідею художніх творів;</p> <p>визначає основну та другорядну інформацію, мікротеми, важливі деталі в почутих уривках художніх творів та медіатекстах;</p> <p>наводить аргументи та приклади на підтвердження власної позиції обговорюваних</p>	<p><u>4.1. Яскраві миті дитинства</u></p> <p>Марк Твен (Семюель Ленггорн Клеменс) (1835–1910). «Пригоди Тома Соєра» (фрагменти).</p> <p>Стислі відомості про автора.</p> <p>Світ дитинства в романі. Витівки та пригоди героїв; їхня дружба й стосунки зі світом дорослих. Образи Тома Соєра й Гекльберрі Фінна. Зображення американського життя у творі. Своєрідність гумору.</p> <p><u>Коло читання</u></p>	<p>1) <i>Сприйняття та комунікація</i></p> <p>презентація сюжетів творів з виразним читанням окремих їхніх фрагментів, формулюванням теми та ідеї художніх творів, переглядом відповідної слайд-презентації, а також відеофрагментів кіно-та мультиплікаційних версій цих творів;</p> <p>завдання на визначення основної та другорядної інформації, мікротем та важливих деталей у почутих фрагментах художніх текстів та медіатекстах;</p> <p>участь у дискусії щодо порушених у художніх творах проблем з наведенням</p>
--	---	--

<p>проблем, використовуючи типові мовленнєві конструкції, доречні цитати з текстів для виразнення власних поглядів, ідей, переконань;</p> <p>використовує вербальні та невербальні засоби для ефективної комунікації зі співрозмовниками та регулює власні емоції під час презентації власного погляду.</p> <p>2) Читання, аналіз, інтерпретація: читає художні твори відповідно до поставленої мети читання і ставить до них запитання;</p> <p>переказує (поглиблено) зміст окремих епізодів художніх творів;</p> <p>обґрунтовує значення досвіду, здобутого у прочитаних фрагментах художніх творів, для вирішення життєвих ситуацій, використовуючи різні жанри, форми та способи представлення повідомлень;</p> <p>пояснює зміст поняття «портрет літературного персонажа»;</p> <p>характеризує емоційний стан літературних персонажів, їхню поведінку та вчинки, виявляючи ставлення оповідача; знаходить і коментує портрет літературного персонажа та встановлює зв'язок між ним та його внутрішнім світом;</p> <p>пояснює порушені в художньому творі проблеми, проектуючи власну поведінку в ситуаціях, подібних до тих, що зображено в художньому творі;</p>	<p><u>Інваріантний компонент.</u> Марк Твен. «Пригоди Тома Соєра» (уривки). <u>Варіативний компонент 1.</u> <i>Рекомендовані тексти.</i> Марк Твен. «Пригоди Тома Соєра» (додаткові уривки). «Пригоди Гекльберрі Фінна» (уривки) (2–3 уривки на вибір учителя). Е. Портер. «Полліанна» (ключові епізоди).</p> <p><u>Варіативний компонент 2.</u> <i>Пригодницькі твори про улюблених героїв дитячої літератури на вибір вчителя (1–2 твори).</i></p> <p>ТЛ. Поняття про портрет та внутрішній світ героя. Поняття «гумор».</p> <p>УМ. Подорож Марка Твена українськими містами.</p> <p>КК. Персонажі Марка Твена на кіноекрані.</p> <p>МЗ. Історія, суспільствознавчі науки.</p> <p>4.2. Бестселери дитячої літератури ХХ–ХХІ ст. Туве Янссон (1914–2001). «Капелюх Чарівника» (уривки) Стислі відомості про авторку. Історія створення казки «Капелюх Чарівника». Мумі-троль та його оточення. Казковий світ Долини Мумі-тролів. Цінності дружби, доброти, співчуття та щирих стосунків у</p>	<p>аргументів, прикладів і цитат на підтвердження власної позиції, використання типових мовленнєвих конструкцій, вербальних і невербальних засобів комунікації та регулюванням власних емоцій під час презентації власного погляду.</p> <p>2) Читання, аналіз, інтерпретація: читання (виразне, коментоване, оглядове, вибіркове, навігаційне) художніх творів та науково-популярних текстів та постановка запитань до прочитаного;</p> <p>поглиблений переказ змісту прочитаних епізодів;</p> <p>обґрунтування значення досвіду, почерпнутого з опрацьованих художніх творів, для вирішення життєвих ситуацій (у формі інтерв'ю з літературним персонажем);</p> <p>завдання на пошук портрету літературного персонажа у творі та розкриття зв'язку між ним та внутрішнім світом героя;</p> <p>комплексне аналітичне обговорення героїв, рис їхніх характерів, учинків та взаємин з іншими персонажами; завдання на виявлення авторського ставлення до героїв; аргументований виступ у дискусії щодо моральних та соціальних проблем, порушених у художніх творах, з проектуванням власної поведінки в аналогічних ситуаціях; усне висловлення</p>
--	--	---

<p>висловлює в усній та / або письмовій формі власні почуття, враження, викликані прочитаним, своє ставлення до зображених у художньому тексті людей, подій, ситуацій, явищ та аргументовано формулює висновки щодо цього;</p> <p>наводить приклади використання гумору в прочитаних художніх творах і пояснює його роль;</p> <p>порівнює літературних персонажів одного твору та / або різних творів;</p> <p>обирає для самостійного читання популярні літературні твори для дітей за допомогою інформаційних ресурсів, обґрунтовує свій вибір і складає перелік творів, які рекомендує іншим до читання.</p> <p>3) <i>Висловлювання думок:</i></p> <p>створює переказ окремих епізодів прочитаного твору на основі самостійно складеного простого плану;</p> <p>створює письмовий відгук про опрацьований художній твір;</p> <p>з допомогою вчителя знаходить і виправляє недоліки та помилки в змісті, будові та мовному оформленні письмових робіт; пояснює окремі виправлення в письмових роботах з урахуванням вивчених правил; коригує і вдосконалює письмові роботи на основі здійсненого аналізу; демонструє здатність до конструктивної взаємодії в процесі редагування.</p>	<p>книжці.</p> <p><u>Коло читання</u> <u>Інваріантний компонент.</u> Туве Янссон (1914–2001). «Капелюх Чарівника» (уривки). <u>Варіативний компонент</u> 1. <u>Рекомендовані тексти.</u> Туве Янссон. «Зима-чарівниця». Пауль Маар. «Що не день, то субота». Роальд Дал. «Чарлі і шоколадна фабрика» (1–2 на вибір). <u>Варіативний компонент</u> 2. Популярні дитячі літературні твори XX–XXI ст. (1–2 на вибір).</p> <p>ТЛ. Поглиблення поняття про портрет та внутрішній світ героя. КК. Кіно- та мультиплікаційні стрічки за творами Туве Янссон.</p>	<p>щодо власних вражень від обговорюваних епізодів художніх творів та особистого ставлення до персонажів, формулювання власних висновків щодо творів;</p> <p>підготовка й проведення інтерв'ю з літературним персонажем;</p> <p>наведення прикладів використання гумору в опрацьованих творах, пояснення його художньої ролі ;</p> <p>завдання на порівняння образів Тома Сосра й Гекльберрі Фінна зі складанням порівняльної таблиці (з допомогою вчителя);</p> <p>складання та аргументована презентація переліку популярних творів для дітей за допомогою інформаційних ресурсів.</p> <p>3) <i>Висловлювання думок:</i></p> <p>написання переказу окремих епізодів прочитаного твору на основі самостійно складеного плану;</p> <p>створення письмового відгуку про опрацьований художній твір;</p> <p>аналіз письмових робіт з погляду їхнього оформлення згідно з усталеними мовними нормами та доречними засобами мовної виразності.</p> <p>4) <i>Мова та мовлення:</i></p>
--	---	---

<p>4) <i>Мова та мовлення:</i></p> <p>наслідує окремі стильові риси опрацьованого художнього тексту.</p>		<p>виконання завдання «Скористайся палітрою письменника» (включення стильових рис опрацьованого художнього твору в його письмовий переказ).</p>
---	--	---

ПІДСУМКИ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ

<p>Учень / учениця:</p> <p><i>1) Сприйняття та комунікація:</i></p> <p>формулює тему та ідею вивчених художніх творів;</p> <p>визначає основну та другорядну інформацію, мікротеми, важливі деталі в вивчених художніх творах та медіатекстах;</p> <p>наводить аргументи та приклади на підтвердження власної позиції обговорюваних проблем, використовуючи типові мовленнєві конструкції, доречні цитати з текстів для увиразнення власних поглядів, ідей, переконань;</p> <p>використовує вербальні та невербальні засоби для ефективної комунікації зі співрозмовниками.</p> <p><i>2) Читання, аналіз, інтерпретація:</i></p> <p>обґрунтовує значення досвіду, здобутого у прочитаних художніх творах, для вирішення життєвих ситуацій, використовуючи різні жанри, форми та способи представлення повідомлень;</p> <p>пояснює порушені в прочитаних художніх творах проблеми, проектуючи власну поведінку в ситуаціях, подібних до тих, що зображено в художніх творах;</p> <p>висловлює в усній та /або письмовій формі власні</p>		<p><i>1) Сприйняття та комунікація:</i></p> <p>участь у дискусії щодо порушених у вивчених художніх творах проблем з наведенням аргументів, прикладів і цитат на підтвердження власної позиції, використанням типових мовленнєвих конструкцій, вербальних і невербальних засобів комунікації та регулюванням власних емоцій під час презентації власного погляду.</p> <p><i>2) Читання, аналіз, інтерпретація:</i></p> <p>читання (виразне, коментоване, оглядове, вибіркоче, навігаційне) науково-популярних текстів та постановка запитань до прочитаного;</p> <p>обґрунтування значення досвіду, почерпнутого з опрацьованих художніх творів, для розв'язання життєвих ситуацій;</p> <p>комплексне аналітичне обговорення героїв, рис їхніх характерів, учинків та взаємин з іншими персонажами;</p> <p>аргументований виступ у дискусії щодо моральних та соціальних проблем, порушених у вивчених художніх творах, з проектуванням власної поведінки в</p>
---	--	---

<p>почуття, враження, викликані прочитаним;</p> <p>порівнює літературних персонажів одного твору та / або різних творів;</p> <p>пояснює зміст літературознавчих понять, які передбачає вивчений програмний матеріал і застосовує їх на практиці;</p> <p>зіставляє художні твори з ілюстраціями до них та /або екранізаціями та мультфільмами за їхніми сюжетами;</p> <p>обирає для самостійного читання популярні літературні твори для дітей за допомогою інформаційних ресурсів, обґрунтовує свій вибір і складає перелік творів, які рекомендує іншим до читання.</p> <p><i>3) Висловлювання думок:</i></p> <p>створює письмовий відгук про опрацьований художній твір;</p> <p>з допомогою вчителя знаходить і виправляє недоліки та помилки в змісті, будові та мовному оформленні письмових робіт; пояснює окремі виправлення в письмових роботах з урахуванням вивчених правил; коригує і вдосконалює письмові роботи на основі здійсненого аналізу; демонструє здатність до конструктивної взаємодії в процесі редагування.</p> <p><i>4) Мова та мовлення:</i></p> <p>наслідує окремі стильові риси опрацьованих художніх текстів.</p>		<p>аналогічних ситуаціях; усне та письмове висловлювання щодо власних вражень від прочитаних художніх творів, формулювання власних висновків щодо творів;</p> <p>складання та аргументована презентація переліку популярних творів для дітей за допомогою інформаційних ресурсів.</p> <p><i>3) Висловлювання думок:</i></p> <p>створення письмового відгуку про опрацьований художній твір;</p> <p>аналіз письмових робіт з погляду їхнього оформлення згідно з усталеними мовними нормами та доречними засобами мовної виразності.</p> <p><i>4) Мова та мовлення:</i></p> <p>виконання завдань на систематизацію та узагальнення прочитаного, в тому числі за допомогою графічних редакторів.</p>
---	--	--

Твори для вивчення напам'ять:

Роберт Бернс «Моє серце в верховині»; Лейб Квітко «Жук» або Перец Маркіш «Врожай» (один з віршів за вибором).

6 клас

Рекомендована кількість годин: 1,5 год на тиждень (52,5 год за навчальний рік)

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності (рекомендовані)
ВСТУП		
<p>Учень / учениця:</p> <p>1) <i>Сприйняття та комунікація</i> уважно слухає вступну інформацію; з допомогою вчителя визначає в почутому ключові слова й за їхньою допомогою відтворює зміст почутого, використовуючи формули мовного етикету, етично висловлює власне ставлення до почутого; наводить аргументи, приклади та цитати на підтвердження власної позиції щодо обговорюваних аспектів навчального матеріалу.</p> <p>2) <i>Читання, аналіз, інтерпретація:</i> читає вступну статтю підручника та переказує (стисло, вибірково) її зміст відповідно до поставлених запитань та завдань;</p>	<p>Художня література як мистецтво слова. Художній образ. Традиційні образи в національних літературах. Розмаїття літературних традицій. Роль літератури в пізнанні дійсності. Цифрові текстові джерела інформації та особливості їх опрацювання.</p> <p>Значення художньої літератури для самопізнання людини. Художня література з-поміж інших видів мистецтва.</p> <p>ТЛ. Поняття «художній образ», «традиційні образи».</p>	<p>1) <i>Сприйняття та комунікація</i> аудіювання інформації з визначенням ключових слів та відтворення змісту почутого за їхньою допомогою; перегляд слайд-презентації навчального матеріалу та виконання спрямованих на нього інтерактивних завдань; бесіда про художню літературу як мистецтво слова, розмаїття національних літературних традицій та роль художньої літератури в пізнанні дійсності.</p> <p>2) <i>Читання, аналіз, інтерпретація:</i> читання та переказ (вибірковий, оглядовий) вступної статті підручника, опрацювання запитань і завдань до нього; розгорнута й обґрунтована прикладами характеристика літератури як мистецтва слова,</p>

<p>характеризує художню літературу як мистецтво слова; пояснює зміст понять «художній образ», «традиційні образи», розкриває тезу про розмаїття літературних традицій, формулює висновки щодо ролі художньої літератури в пізнанні дійсності та самопізнанні людини; наводить відповідні приклади та цитати;</p> <p>порівнює художній твір та науково-популярний текст; на основі власного культурного досвіду зіставляє літературний образ (або твір) з образами (або творами) інших видів мистецтва;</p> <p>пояснює функції основних складників цифрового твору (заголовка, змісту, анотації тощо) та використовує заголовок, зміст та анотацію для оптимізації роботи з текстом.</p> <p><i>3) Висловлювання думок:</i></p> <p>складає тези до опрацьованого навчального матеріалу за допомогою ключових слів (під керівництвом вчителя).</p> <p><i>4) Мова та мовлення:</i></p> <p>порівнює та зіставляє окремі мовні явища в художніх творах та медіатекстах.</p>	<p>КК. Література та інші види мистецтва.</p> <p>МЗ. Зарубіжна література та мистецтвознавство, культурологія.</p>	<p>змісту понять «художній образ», «традиційні образи» та розмаїття літературних традицій; аргументований виступ у дискусії щодо ролі художньої літератури в пізнанні дійсності та самопізнанні людини;</p> <p>завдання на порівняння:</p> <p>а) порівняння художнього та науково-популярного тексту,</p> <p>б) порівняння літературного образу (або твору) з образами (або творами) інших видів мистецтва;</p> <p>завдання на практичне використання складників цифрового тексту.</p> <p><i>3) Висловлювання думок:</i></p> <p>складання тез до опрацьованого навчального матеріалу за ключовими словами (під керівництвом учителя).</p> <p><i>4) Мова та мовлення:</i></p> <p>зіставлення окремих мовних явищ у порівнюваних художніх та науково-популярних текстах.</p>
--	--	--

ЧАСТИНА 1. БІБЛІЙНІ ПЕРЕКАЗИ

Учень / учениця:

1) *Сприйняття та комунікація*

уважно слухає окремі біблійні перекази та відповідну науково-популярну інформацію;

самостійно **визначає** і **занотовує** ключові слова та фрази в почутому й відтворює за ними зміст матеріалу;

розрізняє відому й нову для себе інформацію;

логічно структурує власне повідомлення, **добираючи стиль** мовлення відповідно до мети, потреб й умов спілкування;

2) *Читання, аналіз, інтерпретація:*

виразно читає та **переказує** біблійні перекази відповідно до поставлених завдань; **знаходить** у них **відповіді** на поставлені запитання та **наводить** відповідні **цитати**;

формулює тему та основну думку прочитаних біблійних переказів;

характеризує порушені в них **моральні проблеми**, **пояснює** інакомовний зміст образів (Каїна, вавилонської вежі, сівача та блудного сина тощо);

висловлює в усній формі своє ставлення до зображених ситуацій та утверджуваних цінностей, **аргументуючи** власну оцінку цитатами з тексту та прикладами зі свого життєвого досвіду, а також **обґрунтовуючи** значення закарбованих у

Біблійні «вічні образи». Засудження братовбивства й кровопролиття в історії про Каїна та Авеля. Новий початок земної історії в оповіді про Ноя та Великий потоп. Біблійне пояснення виникнення різних мов у сюжеті про вавилонську вежу. Підступність і зрада в історії Самсона та Далілі. Руйнівні сили людської душі та відповідальність за порушення моральних законів буття.

Євангельські оповіді про Христа та його притчі. Розп'яття і Воскресіння Христа. Повчальний зміст та система образів притчі про сівача. Цінність прощення в притчі про блудного сина; інакомовний зміст образів батька, блудного сина та його брата.

Коло читання

Інваріантний компонент. *Каїн та Абель. Ной та Великий потоп. Вавилонська вежа. Самсон і Даліла. Розп'яття і Воскресіння Христа. Притча про сівача. Притча про блудного сина.*

Варіативний компонент 1.

1) *Сприйняття та комунікація*

аудіювання окремих біблійних переказів і науково-популярної інформації з визначенням ключових слів; відтворення змісту за їхньою допомогою; пошук науково-популярних коментарів до біблійних переказів в інтернет-мережі (під керівництвом учителя);

бесіда з актуалізацією попередніх знань та обговорення нової інформації; розгорнутий, логічно структурований, обґрунтований прикладами й відповідно стилістично оформлений виступ щодо тематики окремих біблійних переказів.

2) *Читання, аналіз, інтерпретація:*

читання (виразне, коментоване, вибіркоче) і переказ (вибіркочий, поглиблений) змісту біблійних переказів та науково-популярного тексту (з відповідного розділу підручника); пошук у текстах відповідей на запитання та цитат;

завдання на формулювання теми та основної думки прочитаних біблійних переказів;

дискусія за прочитаними біблійними переказами з обговоренням порушених у них моральних проблем, розкриттям інакомовного значення окремих біблійних образів, аргументованим висловленням власного ставлення до обговорюваних питань, наведенням прикладів із свого життєвого досвіду та життєвих ситуацій, які засвідчують важливість закарбованих у

<p>біблійних переказах загальнолюдських цінностей для власного життя;</p> <p>формулює висновки щодо змісту опрацьованих біблійних переказів та розкриває їхню актуальність перед викликами сучасності в контексті загальнолюдських цінностей;</p> <p>пояснює зміст літературознавчих понять, які передбачає програмний розділ, і практично застосовує під час опрацювання художніх творів;</p> <p>порівнює персонажів одного біблійного переказу, а також зіставляє біблійні перекази з їхніми втіленнями в різних видах мистецтва.</p> <p><i>3) Висловлювання думок:</i></p> <p>пише твір-роздум за опрацьованими біблійними переказами;</p> <p>оформлює власне висловлення згідно з усталеними словотвірними, лексичними, орфографічними, граматичними, пунктуаційними та стилістичними нормами; добирає доречні засоби мовної виразності для оформлення власного висловлення;</p> <p>демонструє здатність до конструктивної взаємодії в процесі редагування;</p> <p>працює з онлайн-джерелами в захищеному цифровому середовищі.</p> <p><i>4) Мова та мовлення:</i></p> <p>письмово пояснює зміст виразів «Великий</p>	<p><i>Рекомендовані твори. Притчі «Скарб у полі». «Багатій та бідняк» (1–2 на вибір учителя)</i></p> <p><i>Варіативний компонент 2: Старозавітні та євангельські перекази (1–2 на вибір учителя)</i></p> <p>ТЛ. Поняття «притча» та «вічні образи».</p> <p>КК. Біблійні сюжети в образотворчому мистецтві.</p> <p>УМ. Мовна виразність біблійних афористичних виразів</p> <p>МЗ. Історія, історія культури та мистецтв.</p>	<p>біблійних переказах загальнолюдських цінностей для власного життя;</p> <p>завдання на формулювання висновків щодо змісту біблійних переказів та обґрунтування його актуальності перед викликами сучасності в контексті загальнолюдських цінностей;</p> <p>опрацювання змісту понять «притча» та «вічні образи» з наведенням відповідних прикладів; завдання на визначення рис притчі в окремих опрацьованих біблійних сюжетах та пошук прикладів біблійних вічних образів у довідковій літературі та / або інтернет-мережі;</p> <p>завдання на порівняння:</p> <p>а) образів Каїна та Авеля; б) образів старшого сина та блудного сина; в) образів біблійних переказів з їхнім утіленням в образотворчому мистецтві.</p> <p><i>3) Висловлювання думок:</i></p> <p>написання твору-роздуму про порушені в біблійних переказах моральні питання та його редагування в процесі аналізу.</p> <p><i>4) Мова та мовлення:</i></p> <p>письмове пояснення змісту виразів «Великий потоп», «вавилонська вежа», «блудний син»;</p> <p>робота з додатковими словниковими та довідниковими джерелами.</p>
---	---	--

<p>ПОТОП», «вавилонська вежа» «блудний син» та наводить приклади використання їх у повсякденному мовленні;</p> <p>використовує для створення письмових текстів роботу з додатковими словниковими та довідниковими джерелами.</p>		
---	--	--

ЧАСТИНА 2. ЗЛЕТИ ЛЮДСЬКОЇ ФАНТАЗІЇ В МІФАХ НАРОДІВ СВІТУ

<p>Учень / учениця:</p> <p><i>1) Сприйняття та комунікація</i> уважно слухає окремі міфічні оповіді та науково-популярну інформацію, у разі потреби формулюючи запитання для уточнення змісту та окремих деталей;</p> <p>візуалізує сюжети міфічних оповідей (самостійно або з допомогою інших осіб) у коміксах або малюнках;</p> <p>доброзичливо висловлює своє ставлення до думок інших осіб, зважаючи на неповноту або суперечливість почутої інформації.</p> <p><i>2) Читання, аналіз, інтерпретація:</i> читає і переказує міфічні оповіді та науково-популярні тексти, підпорядковуючи переказ темі та основній думці;</p>	<p><u>2.1. Картина світу в міфах</u> Виникнення міфів та їхня роль у житті давніх людей. Осмислення законів природного та людського життя в образних картинах, що постають у міфах. Тематичні групи міфів. Міфології різних народів; їхні спільні сюжетні елементи та відмінності. Відмінності між міфом та казкою.</p> <p><u>2.2. З давньогрецької міфології.</u> Міфологія як основа культури давньогрецької цивілізації. Боги й герої міфів Еллади. Гуманістична сутність подвигу Прометея; символічне значення його постаті. Оспівування могутності людської природи в образі Геракла. Людські злети й падіння в міфі про Дедала та Ікара. Критика егоїзму та самозакоханості в міфі про Нарциса.</p>	<p><i>1) Сприйняття та комунікація</i> аудіювання окремих міфічних переказів і науково-популярної інформації, формулювання запитань для уточнення змісту та окремих деталей; відтворення змісту почутих міфічних оповідей, бесіда на основі власноруч або колективно створених коміксів або малюнків;</p> <p>пошук додаткової науково-популярної інформації до міфічних переказів у захищених інформаційних джерелах інтернет-мережі, дискусія щодо відмінностей між науковою інформацією та міфічними уявленнями, толерантне висловлення свого ставлення щодо цього з огляду на специфіку подання інформації.</p> <p><i>2) Читання, аналіз, інтерпретація:</i> читання (виразне, коментоване, оглядове,</p>
--	---	--

<p>пояснює зміст поняття «міф»; наводить приклади міфологічних сюжетів різних народів, обґрунтовує прикладами тезу про вплив давньогрецької міфології на європейську культуру;</p> <p>піддає інформацію з міфічних оповідей сумніву на підставі розрізнення фактів і суджень про факти;</p> <p>характеризує особливості форми міфічних оповідей та їхніх літературних обробок; пояснює і обґрунтовує прикладами образний характер уявлень про закони природного та людського буття в міфах, особливості побудови сюжетів, образів та мови; розкриває мотиви вчинків міфічних персонажів, аргументовано висловлює свою позицію щодо порушених у міфічних оповідях моральних проблем; виявляє інакомовний зміст міфічних образів; наводить обґрунтовані приклади «вічних» міфічних образів;</p> <p>поєднує інформацію про тематичні групи міфів та відмінності міфу від казки, подану в тексті, усному повідомленні та візуальних елементах (за допомогою схематичних малюнків, таблиць та ілюстрацій);</p> <p>виявляє відмінності між міфом та казкою;</p> <p>порівнює міфічні сюжети різних народів, образи міфологічного героя в різних творах, а також міфи та їх літературні обробки, визначаючи спільні й відмінні елементи змісту й форми;</p> <p>висловлює свою думку в дискусії (або онлайн-дискусії) щодо переглянутих екранізацій і</p>	<p>2.3. З давньослов'янської міфології Міфи та звичаї давніх слов'ян. Пояснення природних явищ у давньослов'янських міфах</p> <p><u>Коло читання</u> <u>Інваріантний компонент.</u> 3 <u>давньогрецької міфології.</u> Прометей. Подвиги Геракла (1 оповідь). Дедал та Ікар. Нарцис. З давньослов'янської міфології. Сокіл-Рід. Прадуб. Білобог і Чорнобог.</p> <p><u>Варіативний компонент</u> 1. <u>Рекомендовані твори.</u> З давньогрецької міфології. Подвиги Геракла. Пігмаліон і Галатея. Орфей та Еврідіка. Деметра й Персефона. З давньоіндійської міфології. Створення світу. Створення ночі. Потоп. Золоті часи. З давньоєгипетської міфології. Ра та Аноп. Міф про те, як Тefнут покинула Єгипет (2–3 на вибір учителя). З поетичних обробок міфів та легенд. Генрі Водсворт Лонгфелло (1807–1882) «Пісня про Гаявату» (розділ «Люлька згоди»).</p> <p><u>Варіативний компонент</u> 2. Міфи народів світу й літературні обробки міфів та легенд на вибір учителя (1–2 твори).</p> <p>ТЛ. Поняття про міф; поглиблення поняття «вічні образи» та «гіпербола». Відмінності міфу від казки. УМ. Образ Прометея у творчості</p>	<p>вибіркове, навігаційне) та переказ (стислий, вибірковий) міфічних переказів і науково-популярних текстів (розділів у підручнику);</p> <p>завдання на визначення поняття «міф»; наведення прикладів міфологічних сюжетів різних народів та доказів впливу давньогрецької міфології на європейську культуру; розрізнення фактів та їх художніх інтерпретацій у міфах;</p> <p>комплексне аналітичне обговорення сюжетів, героїв та їхніх вчинків, порушених моральних проблем, образної картини світу та визначальних художніх особливостей побудови міфічних оповідей та літературних обробок міфів – з наведенням відповідних прикладів та цитат; аргументований виступ у дискусії щодо обговорюваних тем, завдання на виявлення інакомовного змісту міфічних образів та обґрунтування приналежності окремих біблійних персонажів до «вічних образів»;</p> <p>опрацювання таблиць, схем та малюнків у підручнику, які систематизують інформацію про тематичні групи міфів, а також відмінності міфів від казок; завдання на визначення типів міфів на матеріалі опрацьованих творів та самостійний пошук міфів різних типів в інтернет-мережі;</p> <p>завдання на порівняння: а) міфу та казки,</p>
--	--	---

<p>мультиплікаційних версій міфів та / або їх літературних обробок;</p> <p>дотримується основ безпечної поведінки в цифровому середовищі та основних засад академічної доброчесності процесі під час онлайн-дискусії;</p> <p>створює (за участі інших) власний медіапродукт (театральну інсценізацію) за мотивами опрацьованих міфічних переказів або тематичну (слайд-) презентацію міфів для самостійного прочитання або складає перелік запитань для літературної вікторини про міфи.</p> <p><i>3) Висловлювання думок:</i></p> <p>пише твір-роздум або розгорнуте висловлення в захищеному цифровому середовищі, пов'язуючи зміст свого тексту з власним життєвим / читацьким досвідом та дотримуючись засад академічної доброчесності;</p> <p>з допомогою вчителя знаходить і виправляє недоліки та помилки в змісті, будові та мовному оформленні власних висловлень; пояснює окремі виправлення з урахуванням вивчених правил;</p> <p>демонструє здатність до конструктивної взаємодії в процесі редагування.</p> <p><i>4) Мова та мовлення:</i></p> <p>творче застосування прийомів антитези та гіпербол на матеріалі опрацьованих міфів;</p> <p>письмово пояснює зміст виразів «вогонь</p>	<p>Тараса Шевченка та Лесі Українки. КК. Персонажі міфів у живописі, музиці, кінострічках та мультиплікаційних фільмах. МЗ. Історія стародавнього світу, історія культури, етнографія.</p>	<p>б) схожих міфічних сюжетів різних народів, в) міфічних оповідей та літературних обробок, г) образу Прометея в античному міфі та творах Т. Шевченка й Лесі Українки (або інших українських і зарубіжних письменників);</p> <p>виступ у дискусії (або онлайн-дискусії) щодо переглянутих екранізацій і мультиплікаційних версій міфів та / або їх літературних обробок – з елементами їх зіставлення з літературними текстами;</p> <p>створення театральної імпровізації «коктейль міфів» або (слайд-) презентації міфів на тему «Чим цікаві сьогодні давні міфи?», або складання переліку запитань для літературної вікторини про міфи (з використанням ресурсів інтернет-мережі.</p> <p><i>3) Висловлювання думок:</i></p> <p>написання твору-роздуму за запитаннями вчителя щодо опрацьованих міфічних переказів або створення невеликого письмового відгуку про переглянуту кіно- чи мультиплікаційну стрічку на основі міфічного сюжету – з подальшою роботою над виправленнями й удосконаленням тексту;</p> <p>завдання на створення / заміну / трансформацію антитез та гіпербол у міфічних переказах (фрагменти текстів</p>
--	--	---

<p>Прометей», «подвиги Геракла», «люлька згоди» та наводить приклади використання їх в певних ситуаціях;</p> <p>використовує в роботі над створенням письмових текстів додаткові словникові та довідкові джерела;</p> <p>наслідує окремі стильові риси міфічних оповідей, створюючи власний текст.</p>		<p>пропонує вчитель).</p> <p>4) <i>Мова та мовлення:</i></p> <p>письмове пояснення змісту виразів «вогнь Прометей», «подвиги Геракла», «люлька згоди»;</p> <p>робота з додатковими словниковими та довідковими джерелами;</p> <p>використання окремих стильових рис міфічних оповідей у письмових роботах та у власному медійному продукті або власній (слайд-) презентації.</p>
--	--	--

ЧАСТИНА 3. ЛЮДСЬКІ ЧЕСНОТИ Й ВАДИ В ДЗЕРКАЛІ БАЙКИ

<p>Учень / учениця:</p> <p>1) <i>Сприйняття та комунікація</i> уважно слухає байки та науково-популярні тексти про них, аналітично сприймає монологічні та діалогічні висловлювання в байках, прогнозуючи перебіг подальшої комунікації та / або її результат; указує на окремі особливості, що сприяють або заважають ефективній комунікації в конкретній ситуації спілкування;</p> <p>розрізняє вербальні й невербальні засоби комунікації у байках (інтонацію, силу голосу, логічні наголоси, темп, паузи, міміку, жести, пози) та відтворює їх під час виразного читання байок.</p> <p>2) <i>Читання, аналіз, інтерпретація:</i> читає байки та переказує їхній зміст близько до</p>	<p>Особливості байки як літературного жанру. Повчальний зміст байок. Традиції фольклору й народного гумору. Видатні байкарі.</p> <p>Езоп (VI ст. до н. е.). «Вовк і Ягня». «Лисиця і виноград». «Мурашки й цикада».</p> <p>Езоп – засновник жанру байки у європейській літературі. Відтворення народної мудрості та моральних законів у байках Езопа. Езопівська мова. Байки Езопа як скарбниця сюжетів та образів світової літератури.</p>	<p>1) <i>Сприйняття та комунікація</i> аудіювання окремих (фрагментів) байок та науково-популярних текстів; виразне читання діалогів та монологів у байках з використанням вербальних і невербальних засобів комунікації; перегляд слайд-презентації навчального матеріалу;</p> <p>аналітичне коментування діалогів та монологів у байках у контексті зображуваної комунікативної ситуації.</p> <p>2) <i>Читання, аналіз, інтерпретація:</i></p>
---	--	---

<p>тексту;</p> <p>формулює тему та основну думку байок; визначає риси характерів персонажів, виявляє інакомовний зміст образів; визначає моральне повчання в байці й коментує його зміст, наводячи відповідні цитати з творів;</p> <p>висловлює своє ставлення до персонажів байок та відображеного в байках морального повчання, наводячи доречні цитати; проскріює власний або відомий життєвий досвід на порушені у байках проблеми;</p> <p>пояснює зміст літературознавчих понять, які передбачає програмний розділ, і практично застосовує, опрацьовуючи художні твори;</p> <p>порівнює персонажів однієї байки та унаочнює порівняння у вигляді таблиці;</p> <p>порівнює байки, створені за одним сюжетом, визначаючи спільні й відмінні елементи їхнього змісту й форми;</p> <p>порівнює байки з ілюстраціями до них та знятими на їхній основі мультфільмами;</p> <p>відрізняє байку від казки та міфу за допомогою таблиць або схем;</p> <p>бере участь в інсценізації байок;</p> <p>обирає для самостійного читання байки за допомогою інформаційних ресурсів (бібліотек, сайтів тощо), які використовує для задоволення власних читацьких потреб і розширення кола читацьких інтересів.</p>	<p>Жан де Лафонтен (1621–1695). «Зачумлені звірі». Стислі відомості про автора. Висміювання несправедливих суспільних законів та людських вад у байці «Зачумлені звірі». Алегоричний зміст центральних образів.</p> <p><u>Коло читання</u> <u>Інваріантний компонент.</u> Езоп. «Вовк і ягня». «Лисиця і виноград». «Мурашки й цикада». Жан де Лафонтен. «Зачумлені звірі».</p> <p><u>Варіативний компонент 1.</u> Федр. «Вовк і Ягня». Ігнацій Красицький. «Пан і пес» – на вибір учителя (1–2 твори).</p> <p><u>Варіативний компонент 2.</u> Байки на вибір учителя (1–2 твори).</p> <p>ТЛ. Поняття про байку, алегорію, уособлення, езопівську мову. УМ. Майстерність українських перекладів байок. КК. Художні ілюстрації до байок. МЗ. Історія, українська література.</p>	<p>читання (виразне, за ролями) байок і переказ (поглиблений) їхнього змісту;</p> <p>комплексне аналітичне обговорення байок: формулювання теми та основної думки прочитаних творів, визначення рис характерів, інакомовного змісту образів та морального повчання з наведенням відповідних цитат;</p> <p>аргументований виступ у дискусії щодо порушених у творах проблем та морального повчання з посиланням на власний або відомий життєвий досвід;</p> <p>визначення змісту понять «байка», «алегорія», «уособлення», «езопівська мова», пояснення художньої ролі діалогів у байках; наведення прикладів уособлень та езопівської мови в прочитаних байках;</p> <p>завдання на порівняння (опційно – використовуючи інформаційні джерела інтернет-мережі):</p> <p>а) персонажів однієї байки (зі складанням відповідної таблиці), б) байок різних авторів зі схожим сюжетом, в) байок з ілюстраціями до них, г) байок та знятих на їхній основі мультфільмів, д) байки та міфу, е) байки та казки;</p>
---	---	---

<p>3) <i>Висловлювання думок:</i></p> <p><i>складає письмову порівняльну характеристику персонажів байки на основі укладеної таблиці;</i></p> <p><i>пише твір-есеї або розгорнуте висловлення на тему, пов'язану з опрацьованими байками;</i></p> <p>з допомогою вчителя аналізує зміст написаного з погляду цілісності та повноти викладу; коригує текст на основі проведеного аналізу;</p> <p>доповнює та / або змінює окремі частини тексту відповідно до теми й мети висловлення;</p> <p>демонструє здатність до конструктивної взаємодії в процесі редагування.</p> <p>4) <i>Мова та мовлення:</i></p> <p>порівнює певні мовні одиниці в перекладах байок;</p> <p>використовує синоніми та антитези для характеристики персонажів байок і обґрунтовує свій вибір;</p> <p>вирізняє спільні та відмінні риси власного мовлення і мовлення інших осіб.</p>		<p>створення інсценізації байки;</p> <p>аргументована презентація байок для самостійного читання, дібраних за допомогою інформаційних (онлайн-) ресурсів.</p> <p>3) <i>Висловлювання думок:</i></p> <p>складання письмової порівняльної характеристики персонажів байки на основі укладеної таблиці;</p> <p>написання твору-есея або розгорнутого висловлення на тему, пов'язану з опрацьованими байками;</p> <p>аналіз та коригування письмових робіт (з допомогою вчителя);</p> <p>перекладання реплік у діалогах персонажів байок.</p> <p>4) <i>Мова та мовлення:</i></p> <p>завдання на порівняння певних мовних одиниць у різних перекладах байки, використання синонімів та антитез для порівняльної характеристики персонажів байки, визначення спільних та відмінних синонімів у порівняльних характеристиках, що створили інші учні.</p>
---	--	---

ЧАСТИНА 4. ДИВНІ МАНДРІВКИ Й ВІДКРИТТЯ ДУШЕВНИХ СКАРБІВ

Учень / учениця:

1) *Сприйняття та комунікація*

уважно слухає окремі епізоди художніх творів та науково-популярних текстів, **відтворює** основні думки й факти, окремі висловлювання персонажів, що розкривають зміст ключових епізодів художнього твору;

розрізняє наявні у фрагменті художнього твору та / або науково-популярному тексті факти, судження та аргументи;

наводить приклади з художніх текстів щодо вміння / невміння керувати емоціями, **пояснюючи** значення цього досвіду для власного особистісного розвитку;

використовує потрібні вербальні та невербальні засоби для збагачення міжособистісної комунікації позитивними емоціями, створення комфортної атмосфери спілкування, спонукання співрозмовників до певних дій.

2) *Читання, аналіз, інтерпретація:*

читає художні твори (або фрагменти); **переказує** зміст ключових епізодів та **дає** зв'язну відповідь на запитання щодо змісту прочитаних творів, **аргументуючи** її цитатами та прикладами; **визначає** головну й другорядну інформацію в прочитаному художньому тексті;

знаходить у художніх творах відому й нову

Роберт Льюїс Стівенсон (1850–1894). «**Острів скарбів**» (уривки). Стислі відомості про автора.

Історія написання роману «Острів скарбів». Сюжет пошуків піратських скарбів як основа історії морального загартування головного героя. Протиставлення Джима піратському ватажкові Сільверу; риси характерів обох героїв. Моральні перемоги героїв твору. Тема справжніх і хибних скарбів у романі.

Чарлз Дікенс (1812–1870). «**Різдвяна пісня в прозі**».

Стислі відомості про письменника.

Час і місце дії в повісті. Викриття бездушного світу зиску. Подорож Скруджа в різдвяну ніч як шлях до переосмислення і зміни власного життя. Переродження Скруджа. Утвердження цінності любові, співчуття та доброти у творі. Композиція повісті. Фантастичні елементи в повісті.

Коло читання

Інваріантний компонент. Роберт Льюїс Стівенсон. «Острів скарбів» (уривки). Чарлз Дікенс. «Різдвяна пісня в прозі».

1) *Сприйняття та комунікація*

аудіювання (епізодів) художніх творів та науково-публіцистичних статей; завдання на визначення основної думки, фактів, окремих висловлювань персонажів, що розкривають зміст ключових епізодів художнього твору; виявлення у фрагменті художнього твору та / або науково-популярному тексті фактів, суджень та аргументів;

наведення прикладів з художніх текстів щодо вміння / невміння керувати емоціями та їх аналітичне коментування; пояснення значення цього досвіду для власного особистісного розвитку;

використання вербальних і невербальних засобів комунікації у виразному читанні, усних виступах, в обговореннях та дискусіях, а також під час виконання групових і парних завдань.

2) *Читання, аналіз, інтерпретація:*

читання (виразне, за ролями, оглядове, вибіркоче) та переказ (поглиблений) ключових епізодів художніх творів, аргументовані відповіді на запитання до змісту творів з наведенням цитат та прикладів;

завдання на визначення в прочитаних епізодах головної та другорядної, відомої

<p>інформацію щодо зображуваних звичаїв та побуту; співвідносить зміст прочитаних художніх творів з відповідним історико-культурним контекстом;</p> <p>розкриває порушені в художніх творах проблеми, емоційний стан літературних персонажів, їхню поведінку, учинки, риси характеру та взаємини з іншими героями; простежує зміни характеру літературних персонажів упродовж розвитку сюжету, наводить відповідні приклади та цитати;</p> <p>формулює висновки щодо гуманістичних цінностей, утверджуваних у творах та висловлює аргументовану оцінку, наводячи доречні цитати; пояснює вплив прочитаних творів на формування власних моральних та естетичних цінностей, а також читацьких інтересів;</p> <p>розрізняє роман та повість; пояснює зміст літературознавчих понять, які передбачає програмний розділ, і практично застосовує їх під час опрацювання художніх творів;</p> <p>порівнює героїв одного твору або різних творів;</p> <p>порівнює душевний стан персонажа на різних етапах сюжету;</p> <p>порівнює сюжети прочитаних творів про незвичайні мандрівки, визначаючи спільні й відмінні елементи їхнього змісту й форми;</p> <p>зіставляє художні твори з ілюстраціями до них та / або з їхніми екранізаціями / мультфільмами;</p>	<p><u>Варіативний компонент 1. Рекомендовані тексти.</u> Льюїс Керрол «Аліса в Країні Див» (уривки). «Аліса в Задзеркаллі» (уривки). Жюль Верн. «П'ятнадцятирічний капітан» (уривки). Роберт Льюїс Стівенсон. «Чорна стріла» (уривки) (1 твір на вибір учителя).</p> <p><u>Варіативний компонент 2. Твори про пригодницькі подорожі на вибір учителя (1 твір).</u></p> <p>ТЛ. Поняття про роман та пригодницький роман, повість, композицію, строфу.</p> <p>КК. Кінострічки та мультиплікаційні фільми за творами «Острів скарбів» Р. Л. Стівенсона та «Різдвяна пісня в прозі» Ч. Дікенса.</p> <p>МЗ. Історія, етнографія.</p> <p>Микола Гоголь (1809–1852). «Ніч перед Різдвом». Стислі відомості про автора. Україна у творчості письменника. Загальна характеристика збірки «Вечори на хуторі біля Диканьки». Основні сюжетні лінії повісті «Ніч перед Різдвом». Образи Оксани та Вакули. Перемога світлих сил у повісті. Фольклорні традиції, гумор та фантастичні елементи у творі.</p>	<p>і нової інформації щодо зображуваних звичаїв та побуту; встановлення зв'язків змісту прочитаного з історико-культурним контекстом;</p> <p>екскурсія музеями Гоголя в Україні (оф- або онлайн) або віртуальна екскурсія Лондоном Дікенса;</p> <p>комплексне аналітичне обговорення героїв, рис їхніх характерів, учинків та взаємин з іншими персонажами; пояснення змін характерів персонажів з наведенням відповідних цитат та прикладів; формулювання висновків щодо утверджених гуманістичних цінностей;</p> <p>аргументований виступ в (онлайн-) дискусії щодо моральних та соціальних проблем, порушених в обговорюваних художніх творах – з поясненням впливу прочитаних творів на формування власних моральних та естетичних цінностей, а також читацьких інтересів;</p> <p>пояснення відмінностей між романом та повістю; розкриття змісту понять «композиція» та «строфа»; визначення особливостей композиції обговорюваних художніх творів та пояснення ролі пригодницьких / фантастичних елементів у творах;</p> <p>завдання на порівняння: а) образів Джима й Сільвера – зі складанням порівняльної таблиці,</p>
---	--	---

<p>аргументовано презентує самостійно прочитаний твір на тему незвичайних мандрівок;</p> <p>дискутує в онлайн-середовищі на теми, пов'язані з обговорюваними / самостійно прочитаними літературними творами або їхніми екранізаціями та власним життєвим досвідом; порівнює позиції учасників дискусії; толерантно обстоює власну позицію, звертає увагу на спільні й відмінні думки учасників дискусії; дотримується норм етикету під час онлайн-спілкування.</p> <p>3) <i>Висловлювання думок:</i></p> <p>пише листа від імені / до героя художнього твору або створює порівняльну характеристику двох персонажів одного твору або кількох творів, або пише твір за визначеними темами та жанрами;</p> <p>створює стислу анотацію одного з опрацьованих або самостійно прочитаних (у рамках програмного розділу) творів, зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід (опційно – для презентації в цифровому просторі);</p> <p>удосконалює письмовий текст (власний та чужий).</p> <p>4) <i>Мова та мовлення:</i></p> <p>урізноманітнює власне мовлення завдяки читанню літературних творів.</p>	<p><u>Коло читання</u> <u>Інваріантний компонент.</u> <i>Микола Гоголь. «Ніч перед Різдом».</i></p> <p><u>Варіативний компонент</u> <i>1.</i> <u>Рекомендовані тексти.</u> <i>Микола Гоголь. Повісті із циклу «Вечори на хуторі біля Диканьки».</i></p> <p><u>Варіативний компонент</u> <i>2.</i> <i>Іншомовна література рідного краю: прозові твори про фантастичні й реальні мандрівки, оповідання про природу на вибір учителя (1 твір).</i></p> <p>ТЛ. Поглиблення поняття про повість, композицію та гумор.</p> <p>УМ. М. В. Гоголь і Україна. Українські музеї Гоголя.</p> <p>КК. Твори М. В. Гоголя та Ч. Дікенса в музиці, живописі та кіно.</p> <p>МЗ. Фольклор, етнографія, література етнічних меншин України, природознавчі науки.</p>	<p>б) образу Скруджа на початку й наприкінці повісті,</p> <p>в) сюжетів різдвяних мандрівок у творах Дікенса та Гоголя,</p> <p>г) культурних традицій святкування Різдва в повістях Дікенса та Гоголя,</p> <p>д) художніх творів з ілюстраціями до них та / або зі створеними за ними екранізаціями та мультфільмами;</p> <p>презентація самостійно прочитаного твору на тему незвичайних мандрівок (опційно – з використанням мультимедійних засобів та онлайн-ресурсів);</p> <p>участь в онлайн-дискусії щодо обговорюваних / самостійно прочитаних літературних творів або їхніх екранізацій та порушених у них проблем; розповідь про свій досвід етичного та толерантного спілкування в захищеному цифровому середовищі.</p> <p>3) <i>Висловлювання думок:</i></p> <p>написання листа від імені / до героя художнього твору, або створення порівняльної характеристики двох персонажів одного твору або кількох творів, або написання твору за визначеними темами та жанрами;</p> <p>створення стислої анотації одного з опрацьованих або самостійно прочитаних</p>
---	---	--

		творів. 4) <i>Мова та мовлення:</i> завдання на перефразування цитат з літературних творів у власних текстах.
--	--	---

ЧАСТИНА 5. КРАСА ПРИРОДИ ТА ПОЕЗІЯ СЕРЦЯ

<p>Учень / учениця:</p> <p>1) <i>Сприйняття та комунікація</i> уважно слухає вірші, а також науково-популярну інформацію, для опрацювання якої використовує елементи конспектування;</p> <p>розповідає про власний емоційний стан, описуючи окремі відтінки настрою, почуттів, переживань тощо під час рефлексії сприймання поетичних творів про природу за допомогою словесних чи мальованих асоціацій;</p> <p>визначає спільне та різне у висловлюваннях інших осіб під час обговорення художніх творів, указуючи на конструктивні думки та критично й толерантно ставлячись до різних поглядів.</p> <p>2) <i>Читання, аналіз, інтерпретація:</i> виразно читає вірші про природу, зважаючи на настрої та особливості віршованої мови;</p>	<p><u>5.1. Українські пейзажі в німецькомовній поезії України</u></p> <p>Історико-культурні передумови розвитку німецькомовної літератури на теренах України. Відомі німецькомовні поети Буковини. Українські пейзажі в ліриці буковинських поетів.</p> <p>Альфред Маргул-Шпербер. «Український степ». Стислі відомості про автора. Поетична картина українського степу. Йона Грубер. «Місяць». Стислі відомості про автора. Чарівні перетворення нічного пейзажу у вірші.</p> <p><i>Коло читання</i> <i>Інваріантний компонент.</i> Альфред Маргул-Шпербер. «Український степ». Йона Грубер. «Місяць». <i>Варіативний компонент 2.</i> Іншомовна</p>	<p>1) <i>Сприйняття та комунікація</i> аудіювання віршів, а також науково-популярної інформації про хайку з використанням елементів її конспектування; перегляд слайд-презентації навчального матеріалу;</p> <p>створення словесних або асоціативних ілюстрацій до почутих поетичних творів з розгорнутим коментуванням власних емоцій та думок, викликаних почутим твором;</p> <p>аргументований виступ у дискусії щодо тематики художніх творів про природу з визначенням спільного й відмінного у висловлюваннях інших учасників дискусії, застосуванням конструктивного, критичного й толерантного підходу до інших поглядів;</p> <p>екскурсія до місцевого літературного музею.</p>
--	---	--

<p>визначає тему, основну думку віршів, співвідносить їхній зміст з історико-культурним контекстом;</p> <p>характеризує настрій поетичних творів, розкриває втілені в них почуття і думки; проводить паралелі між змальованими поетичними образами та власним сприйняттям природи; визначає художні деталі поетичної картини й коментує їх; розпізнає засоби художньої виразності в поетичних творах, пояснює їхню роль та використовує у власних висловлюваннях про обговорювані твори; розкриває актуальність опрацьованих творів про природу в контексті власного ставлення до природи та викликів сучасності;</p> <p>пояснює особливості побудови хайку та унаочнює їх у малюнках до поетичних творів;</p> <p>порівнює картини природи у віршах різних авторів або зіставляє їх з пейзажами в образотворчому мистецтві;</p> <p>порівнює різні хайку чи різні переклади хайку або пейзажі у віршах про природу різних авторів, визначаючи спільні та відмінні елементи;</p> <p>з допомогою інших створює за мотивами прочитаних поетичних творів колективний медійний продукт (мультфільм, відеоролик або аудіотекст).</p> <p>3) <i>Висловлювання думок:</i></p>	<p><i>література рідного краю: вірші про природу на вибір учителя (1–2 твори).</i></p> <p>ТЛ. Поглиблення поняття «пейзажна лірика».</p> <p>КК. Буковинська німецькомовна поезія.</p> <p>МЗ. Література національних меншин України, краєзнавство; природознавчі науки.</p> <p>5.2. Тонкий пензлик для хайку Мацуо Басьо (1644–1694). Стислі відомості про автора. Місце хайку в японській культурі. Особливості побудови та сприйняття хайку. Зв'язок між природою та людським життям. Лаконізм, інакомовний зміст та роль промовистої художньої деталі.</p> <p><u>Коло читання</u> <u>Інваріантний компонент.</u> <i>Мацуо Басьо. Хайку «Старий ставок!». «Метелик літає». «Квітучі сливи». «Тиха місячна ніч». «Все вибілів ранковий сніг».</i> <u>Варіативний компонент 1.</u> <u>Рекомендовані тексти.</u> <i>Мацуо Басьо. Хайку. (2–3 твори на вибір учителя).</i> <u>Варіативний компонент 2.</u> <i>Хайку різних поетів на вибір учителя (2–3 твори).</i></p>	<p>2) <i>Читання, аналіз, інтерпретація:</i> виразне читання віршів;</p> <p>комплексне аналітичне обговорення художніх текстів: теми, основної думки, почуттів, настрою, зв'язків з історико-культурним контекстом, центральних поетичних образів та художніх деталей; проведення паралелей між змальованими поетичними образами та власним сприйняттям природи; виявлення відомих засобів художньої виразності; обґрунтування актуальності порушених у віршах проблем у контексті власного ставлення до природи та викликів сучасності;</p> <p>завдання на визначення особливостей хайку на конкретних прикладах поетичних творів та творчі трансформації хайку;</p> <p>завдання на порівняння:</p> <p>а) картин природи у віршах німецькомовних авторів з Буковини та пейзажів в українській поезії або в образотворчому мистецтві, б) різних хайку або різних перекладів хайку, в) хайку й творів японського живопису (з використанням інформаційних джерел інтернет-мережі);</p> <p>участь у створенні колективного медійного продукту (мультфільму, відеоролика або аудіотексту) за мотивами</p>
--	---	---

<p>створює власний твір у жанрі хайку або пише етюд за опрацьованими поетичними творами.</p> <p>4) <i>Мова та мовлення:</i></p> <p>вирізняє окремі мовні явища та пояснює їхню суть;</p> <p>наслідуює окремі стильові риси художніх текстів у процесі створення власного тексту.</p>	<p>ТЛ. Поняття хайку. КК. Хайку та японський живопис. МЗ. Природознавчі науки.</p>	<p>прочитаних творів.</p> <p>3) <i>Висловлювання думок:</i></p> <p>створення власного хайку або етюд за опрацьованими поетичними творами.</p> <p>4) <i>Мова та мовлення:</i></p> <p>визначення окремих мовних явищ у різних перекладах хайку та використання цих елементів у власних письмових висловлюваннях;</p> <p>наслідування окремих стильових рис хайку під час створення власного хайку або написання етюд про хайку.</p>
---	--	---

ЧАСТИНА 6. ХИБНІ ТА СПРАВЖНІ ЦІННОСТІ ЛЮДСЬКОГО ЖИТТЯ

<p>Учень / учениця:</p> <p>1) <i>Сприйняття та комунікація</i></p> <p>уважно слухає художніх твори або їхні фрагменти;</p> <p>унаочнює та візуалізує зміст ключових епізодів, використовуючи різні засоби (малюнки, схеми, таблиці, комікси тощо) структурування інформації;</p> <p>визначає мікротеми та важливі деталі в уривках почутих художніх творів або їхніх фрагментах; характеризує вплив окремих (художніх) деталей на сприйняття змісту (фрагмента) художнього тексту;</p> <p>обґрунтовує достовірність, повноту інформації, у</p>	<p>6. 1. Шлях до себе</p> <p>Джек Лондон (1876–1916). «Жага до життя».</p> <p>Стислі відомості про автора. Джек Лондон – відкривач Американської Півночі в літературі. Історичне тло повісті «Жага до життя». Фізичні та моральні випробування головного героя повісті «Жага до життя». Його стосунки з природою. Моральний зміст боротьби за життя. Тема зради у творі.</p> <p>6. 2. Шлях у суспільстві</p> <p>О. Генрі (Вільям Сідні Портер, 1862–</p>	<p>1) <i>Сприйняття та комунікація</i></p> <p>аудіювання художніх творів або їхніх фрагментів; унаочнення змісту ключових епізодів художніх творів за допомогою малюнків, коміксів або схем;</p> <p>завдання на визначення мікротем та важливих деталей у фрагментах художніх текстів; з'ясування функцій художніх деталей та їхнє словесне малювання;</p> <p>самостійний пошук релевантних історико-культурних відомостей та перевірка повноти інформації зображуваних ситуацій і деталей (за допомогою словниково-довідникової</p>
---	---	--

<p>разі потреби звертаючись до відповідних джерел.</p> <p>2) <i>Читання, аналіз, інтерпретація:</i> читає та переказує художні твори (або фрагменти) відповідно до поставлених мети та завдань;</p> <p>співвідносить зміст прочитаних художніх творів з відповідним історико-культурним контекстом;</p> <p>характеризує порушені в художніх творах проблеми, емоційний стан літературних персонажів, їхню поведінку, учинки та взаємини з оточенням; наводить відповідні приклади й цитати та аргументовано висловлює свою оцінку в дискусії щодо персонажів, їхніх учинків та порушених у творах питань;</p> <p>пояснює сутність конфлікту на прикладах прочитаних творів; формулює висновки щодо критично зображених моральних та суспільних явищ; визначає їхній вплив на власні цінності й читацькі інтереси; бере участь у дискусії щодо порушених в опрацьованих творах проблем;</p> <p>розрізняє реалістичний і фантастичний засоби змалювання дійсності; наводить відповідні приклади з прочитаних творів;</p> <p>дає розгорнуту характеристику персонажів на основі складеного плану (з допомогою вчителя);</p> <p>пояснює зміст літературознавчих понять, які передбачає програмний розділ, і практично</p>	<p>1910). «Останній листок». Стислі відомості про автора. Герої новел О. Генрі та їхні пошуки щастя. Особливості побудови новел письменника, специфіка щасливого фіналу в його творах. Центральні персонажі новели «Останній листок», стосунки між ними. Гуманістична сутність вчинку художника Бермана. Функції художніх деталей та «щасливого фіналу» в творі.</p> <p>Роль художньої деталі.</p> <p><u>6. 3. Шлях до культури</u> Рей Дуглас Бредбері (1920–2012). «Усмішка». Стислі відомості про автора. Сатиричне викриття руйнівних наслідків науково-технічного прогресу. Критика бездуховного суспільства майбутнього та його протиставлення культурним досягненням минулого. Моральні якості Тома. Символічний зміст картини Джоконди в оповіданні. Іронія у творі. <u>Коло читання</u> <u>Інваріантний компонент:</u> <i>Джек Лондон. «Жага до життя». О. Генрі. «Останній листок». Рей Дуглас Бредбері. «Усмішка».</i> <u>Варіативний компонент</u> <i>І. Рекомендовані тексти. Володимир Короленко «Сліпий музикант». О. Генрі.</i></p>	<p>літератури та інтернет-мережі).</p> <p>2) <i>Читання, аналіз, інтерпретація:</i> читання (виразне, за ролями, повільне, оглядове, вибіркоче, навігаційне) і переказ (поглиблений, вибіркочий) художніх творів (або їхніх фрагментів) відповідно до поставлених мети та завдань; встановлення зав'язків зображуваних ситуацій / деталей з історико-культурним контекстом; пошук і презентація інформації про картину «Джоконда» Леонардо да Вінчі;</p> <p>комплексне аналітичне обговорення героїв, рис їхніх характерів, учинків та взаємин з іншими персонажами; простеження змін душевного стану персонажів з наведенням відповідних цитат та прикладів; бесіда про репродукцію картини «Джоконда» Леонардо да Вінчі в контексті обговорення центрального конфлікту оповідання «Усмішка» Р. Д. Бредбері, пояснення сутності зображених конфліктів; формулювання висновків щодо утверджуваних гуманістичних цінностей</p> <p>аргументований виступ в (онлайн-) дискусії щодо моральних та соціальних проблем, порушених в обговорюваних художніх творах; пояснення впливу прочитаних творів на формування власних моральних та естетичних цінностей, а також читацьких інтересів;</p>
---	---	--

<p>застосовує, опрацьовуючи художні твори;</p> <p>порівнює героїв одного твору;</p> <p>зіставляє художні твори з ілюстраціями до них та / або екранізаціями та мультфільмами за їхніми сюжетами;</p> <p>висловлює свою думку в (онлайн-) дискусії щодо прочитаних художніх творів та знятих за ними кіно- й мультиплікаційних стрічок;</p> <p>залежно від мети самостійно обирає для читання художні твори на тему незвичайних мандрівок, аргументує свій вибір.</p> <p>3) <i>Висловлювання думок:</i></p> <p>створює письмову розгорнуту характеристику персонажа на основі складеного плану;</p> <p>пише твір-есеї на визначену тему або виконує (самостійне або за участі інших) 1–2 творчі завдання на трансформацію елементів опрацьованих творів;</p> <p>визначає способи виправлення помилок у власному мовленні та демонструє здатність до конструктивної взаємодії в процесі редагування.</p> <p>4) <i>Мова та мовлення:</i></p> <p>відтворює окремі художні засоби для втілення власних творчих намірів;</p> <p>урізноманітнює власне мовлення завдяки читанню літературних творів, а також роботі зі словниками та довідковими джерелами.</p>	<p><i>«Вождь червоношкірих». Рей Дуглас Бредбері. «Вельд». Роберт Шеклі (1928–2005). «Запах думки» (1–2 твори на вибір учителя).</i></p> <p><i>Варіативний компонент 2. Сатиричні, реалістичні та фантастичні оповідання (1–2 твори).</i></p> <p>ТЛ. Поняття про іронію та сатиру. Поняття «оповідання», «новела», «художня деталь», «підтекст», «конфлікт». Поглиблення понять про фантастичне.</p> <p>КК. «Усмішка» Р. Д. Бредбері та образ Джоконди Леонардо да Вінчі.</p> <p>МЗ. Історія, історія мистецтв, історія культури.</p> <p><u>6. 4. Бестселери дитячої літератури XX–XXI ст.</u></p> <p>Астрід Ліндгрєн (1907–2002). «Міо, мій Міо» (фрагменти).</p> <p>Стислі відомості про авторку. Тематика її творів та особливості зображення дитячого світу в її творах.</p> <p>Сенс випробувань головного героя; зображення його внутрішнього світу. Фантастичні елементи в казці.</p> <p><i>Коло читання</i> <i>Інваріантний компонент. Астрід Ліндгрєн. «Міо, мій Міо» (фрагменти).</i> <i>Варіативний компонент 1.</i></p>	<p>наведення прикладів реалістичного й фантастичного зображення дійсності у прочитаних творах; порівняння відповідних картин дійсності;</p> <p>складання плану розгорнутої характеристики героя одного з прочитаних творів (під керівництвом вчителя);</p> <p>розкриття змісту понять «художня деталь», «підтекст», «конфлікт», «іронія» та «сатира»; наведення і коментування відповідних прикладів і цитат;</p> <p>завдання на порівняння:</p> <p>а) образів головного героя повісті «Жага до життя» та його супутника,</p> <p>б) одного з опрацьованих творів та його екранізації;</p> <p>складання і презентація переліку творів для самостійного читання в контексті тематики програмного розділу (опційно – користуючись онлайн-ресурсами).</p> <p>3) <i>Висловлювання думок:</i></p> <p>написання розгорнутої характеристики персонажа на основі складеного плану;</p> <p>написання твору про хибні та справжні життєві цінності (на прикладі одного з опрацьованих художніх творів) і з залученням власного життєвого досвіду або виконання (самостійне або за участі</p>
---	--	---

	<p><i>Рекомендовані тексти. Астрід Ліндгрен. «Пеппі Довгананчоха». «Брати Лев'яче Серце». Крістіне Нестлінгер. «Конрад, або Дитина з бляшанки». Міхаель Андреас Гельмут Енде. «Джим Гудзик і машиніст Лукас».</i></p> <p><i>Варіативний компонент 2. Популярні дитячі літературні твори ХХ–ХХІ ст. (1–2 на вибір).</i></p> <p>ТЛ. Поглиблення поняття про літературну казку, переклад.</p> <p>КК. Ілюстрації та мультиплікаційні стрічки за творами Астрід Ліндгрен.</p> <p>УМ. Майстерність українського перекладу.</p> <p>МЗ. Природознавчі науки.</p>	<p>інших) 1–2 творчих завдань на трансформацію елементів опрацьованих творів; визначення ході під час аналізу письмових робіт способів виправлення помилок.</p> <p>4) <i>Мова та мовлення:</i></p> <p>робота з окремими художніми засобами в межах завдань на творчі трансформації елементів літературних творів;</p> <p>використання образів, цитат та понять з опрацьованих текстів (художніх, довідникових тощо) у власних письмових роботах.</p>
--	--	--

ПІДСУМКИ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ

<p>Учень / учениця:</p> <p>1) <i>Сприйняття та комунікація:</i></p> <p>унаочнює та візуалізує зміст прочитаних художніх творів, використовуючи різні засоби (малюнки, схеми, таблиці, комікси тощо) структурування та систематизації інформації;</p> <p>обґрунтовує достовірність, повноту інформації, у разі потреби звертаючись до відповідних джерел.</p> <p>2) <i>Читання, аналіз, інтерпретація:</i></p> <p>характеризує порушені в художніх творах проблеми, емоційний стан літературних персонажів, їхню поведінку, учинки та взаємини з оточенням; наводить відповідні приклади й цитати та аргументовано висловлює свою оцінку в</p>		<p>1) <i>Сприйняття та комунікація:</i></p> <p>унаочнення змісту ключових епізодів художніх творів за допомогою малюнків, коміксів або схем;</p> <p>завдання на систематизацію та узагальнення вивченого, визначення мікротем та важливих деталей у прочитаних художніх текстах; з'ясування функцій художніх деталей;</p> <p>2) <i>Читання, аналіз, інтерпретація:</i></p> <p>комплексне аналітичне обговорення вивчених художніх текстів: теми, основної думки, почуттів, настрою, зв'язків з історико-культурним</p>
--	--	--

<p>дискусії щодо порушених у творах питань;</p> <p>формулює висновки щодо зображених в прочитаних художніх творах моральних та суспільних явищ; визначає їхній вплив на власні цінності й читацькі інтереси; бере участь у дискусії щодо порушених в опрацьованих творах проблем;</p> <p>порівнює літературних персонажів одного твору та / або різних творів;</p> <p>пояснює зміст літературознавчих понять, які передбачає вивчений програмний матеріал, і практично застосовує;</p> <p>зіставляє художні твори з ілюстраціями до них та /або екранізаціями та мультфільмами за їхніми сюжетами;</p> <p>висловлює свою думку в (онлайн-) дискусії щодо прочитаних художніх творів.</p> <p><i>3) Висловлювання думок:</i></p> <p>пише твір-есеї на тему з узагальнення вивченого матеріалу або виконує 1–2 творчі завдання на трансформацію елементів прочитаних творів;</p> <p>визначає способи виправлення помилок у власному мовленні та демонструє здатність до конструктивної взаємодії в процесі редагування.</p> <p><i>4) Мова та мовлення:</i></p> <p>відтворює окремі художні засоби для втілення власних творчих намірів;</p> <p>урізноманітнює власне мовлення завдяки роботі зі словниками та довідковими джерелами.</p>		<p>контекстом, образів та художніх деталей; виявлення відомих засобів художньої виразності; обґрунтування актуальності порушених у прочитаних творах проблем у контексті власного ставлення та викликів сучасності;</p> <p>завдання на порівняння;</p> <p>участь у створенні колективного медійного продукту (мультфільму, відеоролика або аудіотексту) за мотивами прочитаних творів.</p> <p><i>3) Висловлювання думок:</i></p> <p>написання твору-есеї на тему з узагальнення вивченого матеріалу, виконання творчих завдань на трансформацію елементів прочитаних творів;</p> <p>створення стислої анотації одного з опрацьованих або самостійно прочитаних творів.</p> <p><i>4) Мова та мовлення:</i></p> <p>використання образів, цитат та понять з опрацьованих текстів (художніх, довідникових тощо) у власних письмових роботах;</p> <p>робота зі словниками та довідковими джерелами.</p>
---	--	--

Твори для вивчення напам'ять:

Микола Гоголь. Уривок з повісті «Ніч перед Різдом»; Альфред Маргул-Шпербер «Український степ» або Йона Грубер «Місяць» (один з віршів за вибором); 2 хайку Мацуо Басьо (або інші твори на вибір вчителя).

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» (2017 р.).
2. Закон України «Про повну загальну освіту» (2020 р.).
3. Державний стандарт базової середньої освіти (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р., № 898).
4. Додаток 1 до Державного стандарту базової середньої освіти.
5. Додаток 2 до Державного стандарту базової середньої освіти.
6. Типова освітня програма для 5–9 класів загальної середньої освіти (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 19 лютого 2021 р., № 235)
7. Методичні рекомендації для розроблення модельних навчальних програм. Лист МОН № 4.5/637-21 від 24.03.2021 р.
8. Відповідаємо на запитання: усе про модельні навчальні програми для розробників і шкіл/ Ольга Головіна, «Нова українська школа», 12.04.2021р.[URL: <https://nus.org.ua/questions/vidpovidayemo-na-zapytannya-use-pro-modelni-navchalni-programy-dlya-rozrobnykiv-i-shkil/>].